

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 1 ΜΑΪΟΥ 1974 | ΑΡ. 9

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

V. Ὅθεν, ἀδελφοί, καταλείψαντες τὴν παροικίαν τοῦ κόσμου τούτου ποιήσωμεν τὸ θέλημα τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς, καὶ μὴ φοβηθῶμεν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 2. λέγει γὰρ ὁ κύριος: *Ἔσεσθε ὡς ἄγνία ἐν μέσῳ λύκων.* 3. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος αὐτῷ λέγει: *Ἐὰν οὖν διασπαράξωσιν οἱ λύκοι τὰ ἄγνία;* 4. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ: *Μὴ φοβεῖσθωσαν τὰ ἄγνία τοὺς λύκους μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτῶν· καὶ ὑμεῖς μὴ φοβεῖσθε τοὺς ἀποκτένοντας ὑμᾶς καὶ μηδὲν ὑμῖν δυναμένους ποιεῖν, ἀλλὰ φοβεῖσθε τὸν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν ὑμᾶς ἔχοντα ἐξουσίαν ψυχῆς καὶ σώματος τοῦ βαλεῖν εἰς γέενναν πυρός.* 5. καὶ γινώσκετε, ἀδελφοί, ὅτι ἡ ἐπιδημία ἢ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τῆς σαρκὸς ταύτης μικρὰ ἐστὶν καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἢ δὲ ἐπαγγελία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη καὶ θαυμαστή ἐστὶν, καὶ ἀνάπαυσις τῆς μελλούσης βασιλείας καὶ ζωῆς αἰωνίου. 6. τί οὖν ἐστὶν ποιήσαντας ἐπιτυχεῖν αὐτῶν, εἰ μὴ τὸ ὀσίως καὶ δικαίως ἀναστρέφεσθαι καὶ τὰ κοσμικὰ ταῦτα ὡς ἀλλότρια ἡγεῖσθαι καὶ μὴ ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; 7. ἐν γὰρ τῷ ἐπιθυμεῖν ἡμᾶς κτήσασθαι ταῦτα ἀποπίπτομεν τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας.

4. Πβλ. Λουκ. 10,3. 5-10. Πβλ. Λουκ. 12,4-5. Ματθ. 10,28.

8. ἀποκτένοντας I | 14 καὶ ¹ + ἡ I | 17 γὰρ τῷ A : τῷ γὰρ I | 18 ταῦτα : αὐτά I.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

V. 1. Δι' αὐτό, ἀδελφοί, ἀφοῦ ἐγκαταλείψωμεν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου (τὰ πρόσκαιρα καὶ μάταια, ἀφοῦ ὡς πάροικοι καὶ παρεπίδημοι ζῶμεν), ὡς πράττωμεν (πάντοτε) τὸ θέλημα Ἐκεινοῦ, ὁ Ὅποιος μᾶς ἐκάλεσε καὶ τοιουτοτρόπως νὰ μὴ φοβώμεθα, ὅταν πρόκειται νὰ φύγωμεν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν (νὰ μὴ φοβηθῶμεν δηλ. τὸν θάνατον). 2. Διότι ὁ Κύριος λέγει· «Θὰ εἴσθε — μέσα εἰς τὸν κόσμον—, ὅπως τὰ ἀρνία ἀνάμεσα εἰς τοὺς λύκους». 3. Ὁ δὲ Πέτρος ἀπαντῶν εἰς Αὐτὸν (δηλ. τὸν Κύριον), λέγει· «Ἐὰν οἱ λύκοι κατασπαράξουν τὰ ἀρνία;» (ἐὰν δηλ. οἱ ἄπιστοι εἰδωλολάτραι καταδιώξουν καὶ βασανίσουν καὶ θανατώσουν τοὺς πιστοὺς χριστιανούς, τί θὰ συμβῆ); 4. Εἶπεν (τότε) ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν Πέτρον· «Νὰ μὴ φοβηθοῦν τὰ ἀρνία (δηλ. οἱ χριστιανοί) τοὺς λύκους (τοὺς ἀπίστους, εἰδωλολάτραι καὶ διώκτας των) καὶ ὅταν (μάλιστα) πρόκειται ἀκόμη καὶ νὰ ἀποθάνουν (νὰ μαρτυρήσουν)· καὶ σεῖς νὰ μὴ φοβῆσθε ἐκείνους πού σᾶς σκοτώνουν καὶ οἱ ὅποιοι τίποτε ἄλλο δὲν ἔμπορουν νὰ σᾶς κάμουν, ἀλλὰ νὰ φοβῆσθε Ἐκεῖνον πού ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ μετὰ τὸν θάνατόν σας ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματός σας, διὰ νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός». 5. Καὶ νὰ γνωρίζετε (νὰ μὴ λησμονεῖτε, ἀλλὰ νὰ ἔχετε πάντοτε εἰς τὸν νοῦν σας), ἀδελφοί, ὅτι ἡ προσωρινὴ παραμονὴ μας εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν μετὰ τὸ σὰρκινον σῶμά μας εἶναι μικρὰ καὶ ὀλιγοχρόνιος, ἡ δὲ ὑπόσχεσις τοῦ Χριστοῦ εἶναι μεγάλη καὶ θαυμαστὴ καὶ αἰωνία, διότι παρέχει τὴν ἀνάπαυσιν (καὶ μακαριότητα) τῆς μελλούσης βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς. 6. Τί ἄλλο λοιπὸν πρέπει νὰ πράξωμεν διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν (τὰ ἀγαθὰ ταῦτα), παρὰ νὰ πολιτευώμεθα (μετὰ τὸ νὰ ζῶμεν βίον) ἅγιον καὶ δίκαιον καὶ νὰ θεωρῶμεν ὅλα αὐτὰ τὰ ἐγκόσμια ὡς ξένα καὶ νὰ μὴ τὰ ἐπιθυμῶμεν; 7. Διότι, τὴν στιγμὴν πού θὰ ἐπιθυμήσωμεν νὰ τὰ ἀποκτήσωμεν, (τότε) ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν δίκαιον δρόμον (τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος πού μᾶς ζητεῖ ὁ Κύριος).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Τὸ ἀπόρητον τῆς 'Ι' Ἐξομολογήσεως

Τὸ θέμα εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρον. Διότι, ἂν ἡ προσέλευσις εἰς τὸ Μυστήριον τῆς 'Ι' Ἐξομολογήσεως εἶναι πικροτέρα ἐπὶ τῇ προσεγγίσει μεγάλων ἐορτῶν, καθ' ἃς οἱ πολλοὶ συνηθίζουν νὰ κοινοῦν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, οὐχ ἦττον δὲν εἶναι ὀλίγοι καὶ οἱ πιστοί, πὺν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξαγορεύουν τὰς ἁμαρτίας των ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ συχνότερον ἀπὸ τοὺς λοιπούς. Μία τῶν προϋποθέσεων αὐτῆς τῆς τακτικῆς προσελεύσεως εἶναι καὶ ἡ πεποίθησις τοῦ χριστιανοῦ ὅτι ὁ πνευματικὸς του τηρεῖ πάντοτε τὸ ἀπόρητον τῆς 'Ι' Ἐξομολογήσεως. Ἄς προσέχουν λοιπὸν οἱ πνευματικοὶ μας εἰς τοῦτο. Ἀκόμη καὶ ἂν τηροῦν τὸ ἀπόρητον, εἶναι δυνατὸν νὰ δώσουν ἀντίθετον ἐντύπωσιν, ἂν δὲν φαίνονται ἐγκρατεῖς εἰς τὴν γλώσσαν γενικῶς. Καί, συγκεκριμένως, ἂς ἀποφεύγουν νὰ κρίνουν ἐνορίτας των ἐνώπιον ἄλλων, θύγοντες γεγονότα τῆς ἰδιωτικῆς τούτων ζωῆς, τὰ ὁποῖα τυχὸν δὲν εἶναι γνωστὰ εἰς εὐρύτερον κύκλον.

'Η δύναμις τῆς 'Εκκλησίας

'Η ἐν ὄψει μεγάλη δεσποτικὴ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, διὰ τῆς ὁποίας κατακλείεται ἡ ἀπὸ τοῦ Πάσχα περίοδος κινήτων ἐορτῶν, εἶναι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μεγίστης σημασίας. Διότι, καθ' αὐτήν, ἀναμνησκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ζῶμεν τὸ γεγονός, ὅτι εἴμεθα μέλη Χριστοῦ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεώς του εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἐν τῷ ὑπερώῳ τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἔκτοτε, ἀδήγηί ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», καθιστῶν τὴν Ἐκκλησίαν κιβωτὸν σωτηρίας διὰ τὸν ἄνθρωπον. Αὐτὸ τὴν ἐνισχύει, τὴν καταλάμπει καὶ τὴν ἰκανώνει νὰ διέρχεται ἀκατανίκητος ἐν μέσῳ τῶν θλίψεων καὶ τοῦ σκότους τοῦ κόσμου τούτου. Μὲ τὴν Πεντηκοστήν, λοιπὸν, ἡ νοητὴ Νύμφη τοῦ Χριστοῦ ἀναεῶνει τὴν μακαρίαν πεποίθησίν της ὅτι ὅλας τὰς δυσχερείας καὶ τὰ ἐμπόδια εἰς τὸν ἐπὶ γῆς βίον της, δύνатаи πάντοτε — ὡς καὶ ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος της μαρτυρεῖ — νὰ τὰς ἐξουδετερώη καὶ νὰ συνεχίξῃ τὸ ἔνδοξον λυτρωτικὸν ἔργον της ἐν μέσῳ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ο ΟΓΚΟΛΙΘΟΣ

ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΚΑΙ ΘΛΙΨΕΩΝ *

«Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;»
(Μαρκ. ιστ', 4).

Ὅταν οἱ μυροφόρες γυναῖκες, τίς ὁποῖες — μαζὶ μὲ τὸν Ἀριμαθεῖας Ἰωσήφ καὶ τὸν Νικόδημο — τιμᾷ ἢ Μήτηρ Ἐκκλησία τὴν δεύτερη Κυριακὴ μετὰ τὸ Πάσχα, «λίαν πρωτὴ τῆς μᾶς σαββάτων», μετέβαιναν στὸν τάφο τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ ἀλείψουν μὲ τὰ ἀρώματα, ποὺ εἶχαν ἀγοράσει, τὸν νεκρὸ Διδάσκαλο, μὲ ἀγωνία ἀπηύθυναν ἢ μία στὴν ἄλλη τὸ ἐρώτημα: «Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;». Καὶ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἦταν δικαιολογημένο, ἐφ' ὅσον ὁ λίθος, ποὺ ἦταν «μέγας σφόδρα», φαινόταν σ' αὐτὲς ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο στὸν ἱερὸ σκοπὸ τους.

---

* Λόγος εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων ποὺ ἐκφωνήθηκε στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν τὴν 28ην/4/1974.

Ὅταν ὀμιλοῦν οἱ ἄριθμοὶ

Κατὰ στατιστικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν προσφάτως εἰς τὴν δημοσιότητα, τὸ ποσοστὸν τῶν γερόντων εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Χώρας ἀνέρχεται, ἐνῶ ἀπεναντίας μειοῦται ἐκεῖνο τῶν νέων καὶ τῶν παιδιῶν. Τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι ἐνθάδε σπάνιον. Σημαίνει ἀποφυγὴν τῶν γεννήσεων, πρᾶγμα δυσσίωπον διὰ τὸ ἔθνος. Εἶναι δὲ προφανῶς ἀποτέλεσμα ἀπομακρύνσεως ἀπὸ τὰς ἠθικὰς ἀξίας τοῦ χριστιανισμοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας μας. Ἡ τεκνογονία, ὡς κύριος σκοπὸς τοῦ γάμου, εἶναι νόμος Θεοῦ, ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει μόνον πνευματικὰς ἐπιπτώσεις, ἀλλὰ καὶ καθαρῶς κοινωνικὰς. Καθῆκον ἄρα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ φωτίσῃ ἐγκαίρως, διὰ τῶν ποιμένων τῆς, τὸν λαὸν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου. Νὰ καταδείξῃ ὅτι οἰκογένειαι, καὶ μάλιστα ἔχουσαι οἰκονομικὰς δυνατότητας, μὲ ἐν ἢ δύο τέκνα, ἀποτελοῦν θλιβεράν παραφροσίαν εἰς ἔθνος λεγόμενον χριστιανικόν. Ἄς μὴ ἀμελήσουν λοιπὸν οἱ ἐφημέριοί μας νὰ δώσουν εἰς τὰ ποιμένα των, μὲ τὴν ὀφειλομένην βέβαια διάκρισιν, ἀλλὰ καὶ ἐντόμως καὶ σαφῶς, καθοδηγήσιν φεικτεῖν ἐπὶ τοῦ προβλήματος.

Τὸ ἴδιο ἐρώτημα βγαίνει συχνὰ κι' ἀπ' τὰ χεῖλη ὄλων μας, καθὼς ἀντικρύζομε τὸν λίθον αὐτὸ ἀπὸ διάφορες πλευρὰς καὶ προοπτικὰς.

• • •

Ὁ λίθος αὐτὸς μᾶς ὑπενθυμίζει ἐν πρώτοις τὸ πειστικὸ φορτίον τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ὑποχρεώσεών μας. Οἱ μυροφόρες σκέπονταν μὲ ἀνησυχία τὸ βάρος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ λίθου, πὸ μόνον μὲ δυνατὰ ἀνδρικὰ χέρια θὰ ἠμποροῦσε νὰ μετακινηθῆ. Ἡ σκέψις, πὼς ἡ μικρὴ σωματικὴ τους δύναμις δὲν ἦταν ἀρκετὴ γιὰ ἓνα βαρὺ κι' ἐπίπονον ἔργο, πίεζε τὴν ψυχὴ τους.

Ἔτσι κι' ἐμεῖς, ὅταν πολλὰς φορὰς ρίπτωμε τὸ βλέμμα στὸν ὄγκον τῶν καθηκόντων μας, πὸ ἔχομε μέσα στὸν κύκλον τῆς ἐπαγγελματικῆς εἰδικεύσεως καὶ τῆς ἰδιαίτερας ἀρμοδιότητος κι' ἀποστολῆς μας ὅταν συχνὰ βλέπωμε, πὼς μέσα σὲ λίγες μέρες πρέπει νὰ διεκπεραιώσωμε ὄγκον ὑποθέσεων, πὸ ἀπαιτεῖ μακροχρόνια ἀντιμετώπισι ὅταν τὸ βράδυ εἴμαστε κατάκοποι ἀπ' τὸ μόχθον τῆς ἡμέρας κι' ὅμως δὲν νοιώθωμε, πὼς φθάσαμε σὲ κάποιο τέρμα, ἀλλὰ, καθὼς λύνωμε ἓνα πρόβλημα, βλέπομε ν' ἀναπηδᾷ μπροστὰ μας πλῆθος ἄλλο πειστικῶν ζητημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα πρέπει ἐπίσης θαρραλέα νὰ καταπαασθοῦμε καὶ νὰ ἔλθωμε ἀντιμέτωποι — τότε ὄλα αὐτὰ ὡς μιὰ βαρεῖα πέτρα μᾶς πιέζουν καὶ φέρνουν στὰ χεῖλη μας τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα: «Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον;».

Τέτοιο ἐρώτημα ἔρχεται στὰ χεῖλη ὄλων τῶν ἠρωϊκῶν μητέρων, τίς ὁποῖες μᾶς θυμίζει ὁ ἀξιέπαινος παγκόσμιος ἔορτασμός τῆς ἡμέρας τῆς μητέρας. Ὅλες οἱ ἠρωϊκὲς αὐτὲς ἰέρειες τῆς κατ' οἶκον Ἐκκλησίας πολλὰς φορὰς μὲ κρουνοὺς δακρῶν προσπαθοῦν νὰ διαλύσουν τοὺς ὄγκολίθους, πὸ φράζουν τὸ δρόμον τῆς εὐτυχίας τῶν παιδιῶν τους. Ἰδιαίτερα στὴν τόσο δύσκολη γιὰ τὴ διαπαιδαγώγησιν τῶν νέων σημερινῆ ἐποχῆ μὲ ἀληθινὸν σπαραγμὸν ψυχῆς βλέπουν πόσον δυσμετακίνητοι καὶ πόσον δυσκολομεταχείριστοι εἶναι οἱ ἀκατέργηστοι καὶ πολλὰς φορὰς δύσμορφοι ὄγκοι τοῦ ἐκλεκτοῦ ὅμως σὸ βάθος του μαρμάρου, πὸ αὐτὲς πρωτίστως ἔχουν ὡς ἱερὴ ἀποστολὴ νὰ προσπαθῆσουν νὰ τίς σμλεύσουν σὲ ὁμοιώματα τοῦ Θεοῦ καὶ πνευματικὰ καλλιτεχνήματα. Κατ' ἐξοχὴν σήμερα, ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ ἅγιος Αὐγουστίνος ἔχοντας ὡς παράδειγμα τὴ μητέρα του Μόνικα, οἱ ὠδίνες τους γιὰ νὰ γεννή-

σουν πνευματικὰ τὰ παιδιά τους εἶναι σκληρότερες ἀπ' τὶς ὤδινες τοῦ σωματικοῦ τοκετοῦ.

Σ' ὄλες τὶς μητέρες αὐτές, ὅπως καὶ σ' ὄλους, ποὺ τρομάζουν μπροστὰ στὸ βαρὺ φορτίο τῶν οικογενειακῶν ἢ ἐπαγγελματικῶν ἢ ἱεραποστολικῶν ὑποχρεώσεων, ὁ ἀποκυλισμένος λίθος τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου φέρνει ἕνα χαρμόσυνο μήνυμα. Ὁ Ἀναστάς, ποὺ εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας», ὑπόσχεται καὶ σὲ μᾶς: «Ἡ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». (Β' Κορ. 1β', 9). Γι' αὐτὸ κι' ὁ Ἀπ. Πέτρος στὴν Α' Ἐπιστολή του μᾶς παραγγέλλει: «Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψατε ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλλει περὶ ὑμῶν» (Α' Πέτρ. ε', 7).

• • •

Ἄλλ' ὁ λίθος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἀγωνιοῦσαν οἱ μυροφόρες γυναῖκες, δὲν ἦταν μόνο τὸ φορτίο βαρεῖᾶς ἐργασίας καὶ μόχθου. Ἐπὶ πλέον ἦταν τρόπον τινὰ κι' ἕνας μεσότοιχος, ποὺ τὶς ἐχώριζεν ἀπ' τὸν Ἰησοῦ. Μεταξὺ τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀλειφθῇ μὲ τὰ ἀρώματα, καὶ τῶν μυροφόρων γυναικῶν ὀρθωνόταν ὁ λίθος ὡς ἐμπόδιο, ποὺ τὶς ἐμπόδιζε νὰ πλησιάσουν τὸν Σωτῆρα.

Ἡ δυσκολία αὐτὴ θυμίζει τὴ δυσκολία, τὴν ὁποία νοιώθουν πολλοί, ποὺ λαχταροῦν νὰ πλησιάσουν τὸν Χριστό, ὅχι βέβαια γιὰ ν' ἀλείψουν μὲ ἀρώματα τὸ σῶμά Του, ἀλλὰ γιὰ νὰ συνάψουν μιὰ ζωντανὴ σχέση μαζί Του. Συχνὰ ὑψώνεται ἕνας τοῖχος ἀνάμεσα στὸν Κύριο καὶ σ' αὐτούς. Ἕνας ὀγκόλιθος ἐνοχῆς, ἀμαρτίας κι' ἐγωϊστικῶν καὶ ἰδιοτελῶν ἐπιδιώξεων παρεμποδίζει τὸ πλησίασίμα Του. Ἄλλ' ὅμως μὲ τὴν ἀποκύλισι τοῦ λίθου «μηδεὶς ὀδυρέσθω πταίσματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλεν». Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἐπισφράγις τοῦ θριάμβου, ὁ ὁποῖος συνετελέσθη πάνω στὸν Σταυρὸ μὲ τὸ γκρέμισμα τοῦ «μεσοτοίχου τοῦ φραγμοῦ» (Ἐφεσ. β', 14). Τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας στὸ κελὶ τοῦ πνευματικοῦ, μπορεῖ νὰ διαβρώσουν καὶ ἰσοπεδώσουν καὶ τὸν πῶ μετὰ ὀγκόλιθο ἐνοχῆς.

• • •

Τρίτον στὸ λίθο τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ὁ χριστιανικὸς στοχασμὸς μπορεῖ νὰ ἰδῇ καὶ μία ἄλλη πλευρά. Ὁ λίθος αὐτὸς σφραγίσθηκε ἀπ' τὸν ἐκπρόσωπο τῆς πολιτικῆς ἐξου-

σίας. Τὸ σφράγισμα αὐτὸ φάνηκε ὡς μία ἐπιβεβαίωσις καὶ τελεσιδίκη ἐπικύρωσις τῆς νίκης τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σωτῆρος. "Ὅλες οἱ προσπάθειές των, ὅλα τὰ μοχθηρὰ σχέδιά τους στέφθησαν φαινομενικὰ ἀπὸ πλήρη ἐπιτυχία τῆ στιγμῆ, πὺν ὁ Πιλᾶτος διέταξε νὰ σφραγισθῇ ὁ τάφος. Τότε φάνηκε, πὺς γιὰ πάντα ἔκλεισε κ' ἐτέθη στὸ ἀρχεῖο ὁ ἄτυχος φάκελλος τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀπὸ Ναζαρέτ!

"Ὅταν ἀπ' αὐτὴ τῆ σκοπιὰ καὶ ὀπτικῇ γωνίᾳ ἀντικρύσωμε τὸν ἀποκυλισμένο λίθο, θᾶχῳμε μιὰ καινούργια πηγὴ θάρρους καὶ παρηγορίας. Ἐχοντας ζωντανὴν ἐπαφὴν με τὸν Ἀναστάνα Κύριο, πὺν με τὴν Ἀνάστασί Του διέλυσε ὅλες τῆς μηχανορραφίαις τῶν ἐχθρῶν Του, δὲν θὰ πσοῦμεθα, ὅταν βλέπωμε πρὸς καιρὸν τὸ κακὸν νὰ φαίνεται πὺς ἐπικρατεῖ κ' ἔχει καταπλημμυρίσει τὴν κοινωνία.

Ἀντικρύζοντας τὴν πανουργία καὶ τὴ δύναμι τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας Του, δὲν πρέπει ἡ καρδιά μας νὰ κυριεύεται ἀπ' τὴν ἀποθάρρυνσι καὶ τὴ δειλία. Ἄρκει μιὰ ματιὰ στὸν ἀποκυλισμένο λίθο τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου καὶ σπῆς θραυσμένες σφραγιδες του καὶ στοὺς συντριμμένους σιδερένιους μοχλοὺς καὶ στὰ διαλυμένα κλειθρα τῶν χαλκίνων πυλῶν τοῦ Ἄδου, γιὰ τὰ ὅποια μίλησαν ὁ Ἡσαΐας κ' ὁ Ψαλμοδὸς καὶ τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ὀρθόδοξη εἰκὼν τῆς Ἀναστάσεως, ἀρκεῖ — λέγω — μιὰ ματιὰ σ' ὅλα αὐτά, γιὰ ν' ἀποκτήσωμε θάρρος κ' ἐμπιστοσύνη σ' Ἐκεῖνον, πὺν μᾶς εἶπε: «Θαρσεῖτε· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Ὁ ἀποκυλισμένος λίθος τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ἀφαιρεῖ τὸ προσωπεῖο ἀπὸ κάθε προσωρινὸ καὶ φαινομενικὸ θρίαμβο τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ. «Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐγελάσεται αὐτοὺς καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτοὺς» (Ψαλμ. β', 4).

* * *

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ὑψίστη ἐγγύησις γιὰ τὸ ὅτι τὰ διάφορα γεγονότα τῆς ἐπιγείου πορείας μας δὲν εἶναι ἡ σαρκαστικὴ γιὰ τῆς ἀγωνίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἐνέργεια τῆς τυφλῆς τύχης ἢ ἀδυσωπήτων καὶ ἀκάμπτων φυσικῶν νόμων ἢ τοῦ ὀδοστρωτῆρος τῆς ἐκτροχιασμένης μά-

ζης ἢ τῶν ἀρχῶν κι' ἐξουσιῶν τοῦ αἰῶνος τούτου. Ἐπὶ πλέον εἶναι ἡ γενεσιουργὸς αἰτία, ποῦ συντελεῖ, ὥστε ἡ χριστιανικὴ πίστις νὰ εἶναι θαρραλέο τόλμημα, ἐπισιράτευσις τῆς γενναιότητος τῆς καρδίας καὶ φρόνημα ἡρωϊκόν, ποῦ φέρνει στὰ χεῖλη τὰ λόγια τοῦ Παύλου: «Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;». Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου δημιουργεῖ τὴν πεποίθησιν, πῶς παρὰ τὴν θαναυσότητα καὶ τὸ κακόν, ποῦ ὑπάρχει στὴν ἐπιφάνεια τῆς ψηλαφητῆς πραγματικότητος, ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία εἶναι τὸ θέατρο, στὴ σκηνὴ τοῦ ὁποίου ἀνελίσσονται θεῖοι σκοποί. Γι' αὐτὸ ὁ πιστὸς ποτὲ δὲν κυριεύεται ἀπ' τὸ συναίσθημα τοῦ ναυαγοῦ, τὸν ὁποῖο τὰ κύματα ξέβρασαν σὲ μιὰ ἄξενη κι' ἐρημικὴ ἀκτὴ. Πάντοτε διακρίνει πάνω ἀπ' τὴ σῆψι καὶ φθορὰ τοῦ θανάτου τὸ βλαστάρι τῆς καινούργιας ζωῆς, πέραν ἀπ' τὸ σκοτεινὸ χειμῶνα τὴν ὀλοφώτεινη ἀνοιξι, κάτω ἀπ' τὴν τρικυμία τὴ γαλήνη, πίσω ἀπ' τὰ μαῦρα καὶ καταθλιπτικὰ σύννεφα, τὰ γαλάζια πλάτη τοῦ οὐρανοῦ, μέσα στὴ δίνη τῶν λυπηρῶν τῆς ζωῆς, τὸ στοργικὸ χαμόγελο τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου.

Ἔτσι ἡ ζωὴ του εἶναι ἐλευθερωμένη ἀπ' τὴν ἀγωνία, τοὺς ἐφιάλτες καὶ τὸ ἄγχος τῆς ἐνοχῆς, τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς βασανιστικῆς μερίμνης· ἀκούει τὴν πασχαλινὴν καμπάνην τῆς ἐσωτερικῆς ἀναγεννήσεως· γεμίζει ἀπὸ ἐλπίδα καὶ ἐσωτερικὴ εἰρήνη· νικᾷ τὸν πόνο καὶ τὴν ὀδύνη τοῦ θανάτου καὶ ζῆ μέσα στὴ μόνιμη καὶ ἀναφαίρετη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως. Πάντοτε μαζὶ μὲ τὴν μυροφόρον γυναῖκα διαπιστώνει πῶς «ἀποκεκύλισται ὁ λίθος». Εἶθε ὁ Κύριος νὰ ἀποκυλίσῃ καὶ γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ μᾶς τὸν ὁποιοδήποτε λίθο ἢ ὀγκόλιθο τῆς ὁποιασδήποτε ἐνοχῆς ἢ δυσκολίας ἢ ἀγωνίας.

Γένοιτο!

Καθηγητῆς ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς

τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Χ Ω Ρ Ι Σ Φ Ω Σ

«Οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου,
φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς» (Ἦσ. θ' 2).

1. Πρὶν ἀνατεῖλῃ τὸ φῶς.

Ποῖος δὲν ἔτυχε νὰ βρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ βαδίσῃ εἰς τὸ σκότος, διότι οὔτε ἡ νύχτα ἦτο σεληνοφώτιστος, οὔτε εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του τεχνητὸν φῶς; Πιθανὸν νὰ ἐχρειάσθῃ νὰ διανύσῃ μακρὰν ἀπόστασιν καὶ μάλιστα εἰς χώραν ἄγνωστον. Ἀσφαλῶς προσέκρουσεν ἐπὶ ἀφανῶν ἐμποδίων, ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐμωλωπίσθη, κατερρύπτωσε τὴν στολὴν του, τὴν ἐξέσχισε, ἴσως νὰ ἀπώλεσε καὶ τὸν προσανατολισμὸν του, νὰ ἐξετράπη τῆς κανονικῆς ὁδοῦ, νὰ εἰσῆλθεν εἰς παρόδους καὶ νὰ ἐφθασεν εἰς ἀδιέξοδον. Πολὺ πιθανὸν καὶ νὰ περιέπεσεν εἰς χεῖρας κακοποιῶν, νὰ ἐβασανίσθῃ καὶ νὰ ἐληστεύθῃ.

Σκότος. Νυξ ζοφώδης καὶ ἀσέληνος. Εἰς τὸ ἔρεβος αὐτὸ ἐκινεῖτο ἡ ἀνθρωπότης πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἀποκαλύψεως ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἀληθειῶν τοῦ Εὐαγγελίου του. Εἰς τὴν ζοφερὰν νύκτα προσεπάθουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ ρίψουν φῶς οἱ θεόπνευστοι τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ Προφῆται. Ἀκτίνες θεοῦ φωτὸς διέσχιζον ἐπ' ὀλίγον τὸν ὀρίζοντα διὰ νὰ ἐπακολουθήσῃ καὶ πάλιν ἡ σκοτεινὴ καὶ ἀτέρμων νύξ. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας κηρύσσει ἤδη τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. «Ὁ λαὸς ὁ πορευόμενος ἐν σκότει, ἴδετε φῶς μέγα· οἱ κατοικοῦντες ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει ἐφ' ὑμᾶς» (θ' 2). Ἦτο μία εἰδησις λίαν παρήγορος διὰ τὸν κόσμον, ἂν καὶ ἀφεώρα εἰδικώτερον εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἢ πρὸρρησις αὐτῆ. Ἀλλὰ θὰ ἐπακολουθήσουν ἄλλαι προφητεῖαι οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρος, καθ' ἃς ὁ Εὐαγγελιστὴς Προφήτης θεωρεῖ ἐγγὺς τὴν ἔλευσιν τοῦ σωτηρίου, ἐπὶ τὸν ὅποιον θὰ στηριζώσιν ὅλα τὰ ἔθνη τὰς ἐλπίδας καὶ θὰ εἶναι εἰς σωτηρίαν ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. «Ἐγγίζει ταχύ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύσεται ὡς φῶς τὸ σωτήριόν μου καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἔθνη ἐλπιούσιν» (Ἦσ. να' 5). Ἀλλαχοῦ ὁ Ἡσαΐας ἀναπτύσσει περισσότερον τὴν χαρμόσυνον προφητείαν του καὶ προσδιορίζει ἐν γενικαῖς γραμματαῖς τὸ ἔργον καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Σωτῆρος. «Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρατήσω τῆς χειρὸς σου καὶ ἐνισχύσω σε καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς Ἐθνῶν. ἀνοῦξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, ἐξαγαγεῖν ἐκ δεσμῶν δεδεμένους καὶ ἐξ

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

β) Αί περί μοναχισμού διαπιστώσεις τοῦ Ἀθηνῶν Μελετίου Μεταξάκη.

Στις 26 Φεβρουαρίου 1918 ἐξελέγη καὶ στις 2 Μαρτίου 1918 κατεστάθη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ὁ ἀπὸ Κιτίου Μελετίου Μεταξάκης. Κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του ὁ νέος Πρωθιεράρχης εἶπε τὰ ἑξῆς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ μοναχισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα: «Ἡ τροπὴ αὕτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως ὀφείλεται εἰς τὴν παρακμὴν τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἐν τῇ πράξει

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 125 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν σκότει» (μβ' 6-7). Καὶ ἐξ ἄλλου χωρίου καθίσταται δῆλον, ὅτι τὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Κυρίου θὰ ἐπεξετείνετο εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον. «Ἴδου δέδωκά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἔθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἔσχατου τῆς γῆς» (μβ' 6). Μεγάλην τέλος σημασίαν ἀποκτᾷ ἀπὸ ἀπόψεως ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ τῆς πόλεως ἔνθα θὰ ἀνέτελλε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. «Φωτίζου φωτίζου Ἰερουσαλήμ, ἦκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν. Ἴδου σκότος καλύψει γῆν ὡς γνόφος ἐπ' ἔθνη· ἐπὶ δὲ σὲ φανήσεται Κύριος, καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ ὀφθήσεται. καὶ πορεύσονται βασιλεῖς τῷ φωτί σου καὶ ἔθνη τῇ λαμπρότητί σου» (ξ' 1-3).

Καὶ πράγματι ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων τὸ φῶς ἐξεχύθη καὶ ἐφώτισε καὶ ἐλάμπρυνεν ὅλην τὴν οἰκουμένην. Διέλυσε τὰ σκότη, ἐξήγαγε τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ἐκατομύρια ἀνθρώπων, βασιλεῖς καὶ ἡγούμενοι λαῶν, ἐπορεύθησαν «τῷ φωτί τοῦ Κυρίου». Ἐκτοτε τὸ φῶς τῆς Ἱερουσαλήμ, παρὰ τὰς ἀντιδράσεις τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, ὑψώθη εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου ὡς σύμβολον ἀγάπης, εἰρήνης καὶ παγκοσμίου συναδελφώσεως. Πρὸ παντὸς δὲ ἐχαιρετίσθη ὡς νίκη τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης. Ἐγενεν ἡλιος δικαιοσύνης καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, «ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάν. α' 9).

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

δὲν ἀντιπροσωπεύεται πλέον ἢ χριστιανικὴ τελειότης ὑπὸ τῶν μοναχῶν. Αἱ μεγάλαι τοῦ μοναχισμοῦ ἀρεταί, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ ἐγκράτεια, ἡ ἀπάρνησις ὅλων τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐγὼ διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον δὲν ἀποτελοῦν τὸν σκοπὸν τοῦ συγχρόνου μοναχικοῦ βίου. Τὰ μοναστήρια δὲν εἶναι πλέον τὰ ἐνδιαίτηματα τῶν ἴδιον ἐχόντων ἀπὸ Θεοῦ χάρισμα οὐδὲ τὰ καταφύγια τῶν τετραυματισμένων ἐν τῇ βιοτικῇ παλαιστρα. Δὲν εἶναι πλέον φροντιστήρια πρὸς τελειοποίησιν διὰ τῆς ἐν ἡσυχίᾳ προσευχῆς καὶ μελέτης. Δὲν εἶναι κέντρα ἱεραποστολικά, οὔτε Σχολαὶ θεολογικῶν σπουδῶν, οὔτε ἐπιμελητήρια καλλιτεχνίας, οὔτε ἐργαστήρια πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαδόσεως τῶν χρησίμων βιβλίων. Ἡ κοινωνία δικαίως παραπονεῖται ὅτι δὲν βλέπει σήμερον λόγου ἀξίαν ὠφέλειαν ἐκ τῶν μοναστηρίων καὶ ἡ Πολιτεία δικαίως ἀξιοῖ νὰ μὴ νεκροῦνται ἐν τοῖς μοναστηρίοις ἐθνικαὶ δυνάμεις ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν παραγωγικῶν κλάδων τοῦ δένδρου τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Ὁφείλω διὰ τοῦτο νὰ δηλώσω ὅτι ἡ νῦν κατάστασις τῶν μοναχῶν καὶ τῶν μοναστηρίων δὲν θὰ μὲ εὔρωσι ποσῶς ὑπέρμαχόν των. Ὁ μοναχικὸς βίος θὰ κληθῆ νὰ ἐπανέλθῃ ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν του βάσεων διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μοναχικῶν κανόνων, οἵτινες ἀπεργαζόμενοι στενήν καὶ τεθλιμμένην τὴν μοναχικὴν ὁδὸν, λέγουσι, πρὸς τοὺς προσερχομένους τό: «ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖται»⁹⁸. Οἱ τολμηρὲς αὐτὲς διαπιστώσεις τοῦ Μελετίου, ἔστω καὶ ἂν δὲν μᾶς βρῖσκουν σὲ ὅλη των τὴν ἔκτασι συμφώνους ἕνεκα τοῦ ἀπολύτου χαρακτήρος των καὶ τοῦ ὑπερβολικοῦ των τόνου, πρέπει ἐντούτοις νὰ τύχουν προσοχῆς, διότι ἐλέχθησαν μὲ συναίσθησι εὐθύνης σὲ ἐπίσημο τόπο καὶ χρόνο. Τὰ ἴδια περίπου ἔγραψε ὁ Μελέτιος καὶ στὸ ἐκτενὲς Ὑπόμνημά του, τὸ ὁποῖο ὑπέβαλε στὴν Ἱ. Σύνοδο τὸ 1919. Ἐκεῖ στὸ κεφάλαιο περὶ τοῦ μοναστηριακοῦ κλήρου, συμπεριέλαβε καὶ τὴν ἐξῆς λυπηρότατες διαπιστώσεις:.... «Ἐὰν ἐρωτήσῃτε οἰονδήποτε μοναχὸν διὰ ποῖον σκοπὸν παραμένει εἰς τὴν Μονήν, θὰ λάβῃτε τὴν ἀπάντησιν: πρὸς φύλαξιν τῶν κτημάτων αὐτῆς. Καὶ εἶνε πράγματι ἡ μόνη ἀξία λόγου σκοπιμότης. Διότι εἶνε ἀποδεδειγμένον, δι' ἀντιπαραβολῆς πρὸς ἀναλόγους κρατικὰς ὑπηρεσίας, ὅτι, ἐὰν ἔπρεπε νὰ διευθύνωμεν τὴν Μοναστηριακὴν περιουσίαν διὰ λαϊκῶν ἐμπίσθων προσώπων, ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔχωμεν ἐκ τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας τὸ περίσσευμα τῶν ὑπὲρ 2.000.000 δρχ., τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνέγραψεν ὁ Προῦπολογισμὸς τοῦ Γεν. Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ὡς πρόσοδον αὐτοῦ ἐκ τῶν Μονῶν. Ἄλλ' ὁ κύριος προο-

98. «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» 1918, σ. 77-78.

ρισμός του Μοναχικού βίου δὲν εἶνε ἡ διοικήσεις κτημάτων, τὰ ὁποῖα διὰ τὰς Μοναστηριακὰς ἀδελφότητας εἶνε ἀπλῶς τὸ μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ συντηρηθῶσιν ὡς ἄτομα καὶ ὡς ὄργανισμοὶ καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ ἐπιτελεσῶσιν τὸν πραγματικὸν αὐτῶν σκοπὸν... ὀλίγιστα εἶνε αἱ Μοναί, εἰς ἃς ἐφαρμόζεται τὸ Μοναστηριακὸν τυπικὸν τῶν ἀκολουθιῶν καὶ αἱ διατάξεις τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς. Αἱ πλεῖστα τῶν Μοναχικῶν Ἀδελφοτήτων στεροῦνται πραγματικοῦ ἐσωτερικοῦ δεσμοῦ, ἀδιακόπως ἐρίζουσαι καὶ κομματιζόμεναι καὶ διαπληκτιζόμεναι διὰ τὴν ἡγουμενικὴν Ἀρχὴν, εἶνε δὲ τόσον ἀνεπτυγμένη ἡ τάσις παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν μοναχῶν ἀλληλοκαταγγέλλονται εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Πολιτικὰς Ἀρχάς, ὥστε ἡ Ἱ. Σύνοδος διὰ νὰ περιστείλῃ τὸ κακὸν τοῦτο τῆς ἀλληλοδιαπομπεύσεως ἔλαβε τὴν ἀπόφασιν διὰ πᾶσαν καταγγελίαν μοναχοῦ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἢ ἀνάκρισις νὰ ἀρχίζῃ τὸ ἔργον αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐρεῦνης τῶν κατὰ τὸν βίον τοῦ μηνύοντος. Εἶνε θλιβερὸν νὰ εἰσέρχησθε εἰς Μονὴν καὶ νὰ βλέπητε ἕκαστον ἀδελφὸν ἀσχολούμενον εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς τροφῆς αὐτοῦ, διὰ τὴν ἔλλειψιν κοινῆς τραπέζης τοῦ στοιχειώδους τούτου γνωρίσματος τῆς Μοναστηριακῆς ζωῆς. Ὑπάρχουσι Μοναχοί, οἵτινες ζῶσιν ἔξω τῆς Μονῆς, ὡς πολυμεεῖς οἰκογενεάρχαι, ἔχοντες περὶ αὐτοὺς ἀδελφάς, γαμβροὺς, νύμφας, ἐπισκεπτόμενοι δὲ ἅπαξ ἢ δίς τοῦ ἔτους τὴν Μονὴν διὰ τὸ μοναχικὸν ἐπίδομα, ἄλλοι, οἵτινες κινουσὶν ἀγωγὰς κατὰ τῆς Μονῆς αὐτῶν πρὸ τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων πρὸς εἰσπραξίν ὀφειλῶν, ἄλλοι πληρώνοντες φόρον ἐπαγγελματικόν, ὡς τοκισταί, καὶ ἄλλοι, διὰ τοὺς ὁποίους παρουσιάσθη πρὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, δικαζούσης, ἐπίσημος κατάλογος τῶν Πολιτικῶν Δικαστηρίων τῆς περιφερείας αὐτῶν, δηλωτικὸς ὅτι ἕως τότε εἶχον κινήσει 18 ἀγωγὰς. Θλιβόμεθα περιγράφοντες τὴν κατάστασιν ταύτην τοῦ μοναχικοῦ μας βίου διὰ συγκεκριμένων γεγονότων, ὧν θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν εἰς μῆκος τὸν κατάλογον ἐκ τῶν καταδικαστικῶν μόνον φακέλλων τῆς Ἱ. Συνόδου τὸ ὑλικὸν ἀρνούμενοι, ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἔχομεν καθῆκον χάριν τῆς Ἐκκλησίας, χάριν αὐτοῦ τούτου τοῦ μοναχικοῦ θεσμοῦ, ὁ ὁποῖος μόνον ὑπὸ ἀμελετήτων ἢ ἐπιπολαίων κριτῶν δύναται νὰ χαρακτηρίζηται ὡς ἄσκοπος πλέον καὶ ἄχρηστος, νὰ ἀνατάμωμεν βαθῶς τὴν πληγὴν πρὸς ἐξυγίανσιν τοῦ μοναχικοῦ Σώματος⁹⁹». Καὶ ἀφοῦ εἰς τὴν συνέχεια ἀνέφερεν ὁ συντάκτης τοῦ Ὑπομνήματος παράδειγματα ἀπὸ τὴν δραστηριότητα τῶν μοναστηρίων τῆς ἀγγλι-

99. «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» 1920, σ. 4.

κανικῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἐπισκεφθῆ, ἐπρότεινε τὰ ἐξῆς γιὰ τὸν ἰδικὸν μας μοναχισμό: «Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία καὶ Κοινωνία ὀφείλομεν τὴν μὲν παροῦσαν ἐκτροπὴν νὰ ἀποδοκιμάσωμεν, τὸν δὲ θεσμόν νὰ περιβάλωμεν διὰ τῆς συμπαθείας ἡμῶν καὶ ἀνυποῦντες, ἐκκαθαρίζοντες καὶ συγχρονίζοντες νὰ καταστήσωμεν εὐεργετικὸν καὶ εἰς τὴν νέαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς ζωῆς ἡμῶν περίοδον, ἀφοῦ καὶ ἀνοργάνωτος καὶ βεβαρημένος ὑπὸ τῆς περιγραφείσης καταστάσεως ἔχει νὰ παρουσιάσῃ καὶ ἐν τῷ παρόντι σπουδαίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας»¹⁰⁰. Στὴ συνέχεια τὸ Ὑπόμνημα ἀνεφέρετο σὲ συγκεκριμένες προτάσεις. Ἔτσι μὲ ἐπίκλησι τῶν Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπροτείνετο ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἀκτημοσύνης τῶν μοναχῶν καὶ ἡ ἐπέκτασις τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος διαβιώσεώς των μαζί μὲ τὸ ἰσόβιον τοῦ Ἡγουμένου. Διότι διεκηρύσσετο ὅτι «ἡ ἀνατροπὴ τῶν δύο τούτων βάσεων τῆς συνεκτικῆς ὑπὸ ἡγούμενον ἰσόβιον διοικήσεως καὶ τῆς ἀτομικῆς ἀκτημοσύνης ἐσάλειψεν ἐκ θεμελίων τὸ ὅλον οἰκοδόμημα»¹⁰¹. Ἐπίσης ἐπροτείνετο ἡ συγχώνεσις πολλῶν Μονῶν «εἰς τρόπον ὥστε οὐδεμία αὐτῶν νὰ ἔχῃ ἀδελφότητα συγκεκριμένην ἐξ ὀλιγωτέρων τῶν 30 μελῶν», καθὼς καὶ ἡ καθιέρωσις Μονῶν μὲ θεολόγους μοναχοῦς, πού νὰ ἀσχολοῦνται μὲ θεολογικὰς μελέτας καὶ ἱεραποστολικά ἔργα, ἄλλων πού νὰ διατηροῦν τυπογραφεῖα καὶ νὰ κάμνουν ἐκδόσεις, καὶ ἄλλων πού νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἀγιογραφίαν καὶ τίς ἄλλες ἐκκλησιαστικὰς τέχνες κ.λπ.

Οἱ διαπιστώσεις αὐτὲς τοῦ Μητροπολίτου Μελετίου εἶναι ἀποκαλυπτικὲς γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ Μοναχισμοῦ μας στὰ χρόνια ἐκεῖνα. Τὸ κακὸ εἶχε παραγίνει καὶ ἡ κατάπτωσι εἶχε φθάσει σὲ τέτοιο σημεῖο παρακμῆς, ὥστε μὲ τόσο καυστικὰ λόγια νὰ ἐκφράζεται ὁ προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο, ὅσο καὶ ἂν δὲν μᾶς ἀρέσῃ, εἶναι ἐν τούτοις ἀναγκαῖο. Γιατὶ οἱ ὀρθὲς διαπιστώσεις εἶναι πάντοτε ἡ ὀρθὴ βᾶσις γιὰ τὴ λήψι ἀνορθωτικῶν ἀποφάσεων πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ. Ἄλλ' ὅπως ἔχομε καὶ ἄλλοτε τονίσει, γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ ἐλλαδικοῦ μοναχισμοῦ εἶναι πολλοὶ — πάρα πολλοὶ — οἱ ὑπεύθυνοι. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοί. Καὶ ἡ Πολιτεία ἔχει μεγάλο μερίδιον ἐνοχῆς, γιατί εἶδε τὸν Μοναχισμό σὰν ἓνα ἄχρηστο θεσμό, ἀπ' τὸν ὁποῖο ἔπρεπε νὰ καρπωθῆ ὅσο περισσότερο ἡμποροῦσε. Ἔτσι μὲ μέτρα, πού κατὰ καιροὺς ἔλαβε, κατέφερε ἰσχυρὰ κτυ-

100. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 5, φ. 237.

101. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 3, φ. 238.

Η ΑΦΟΒΙΑ

ΚΑΙ Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ*

“Οποιος δὲν φοβεῖται τὸν Θεόν, ὅποιος θὰ ἀποβάλλῃ τὸν θεῖον φόβον ἀπὸ τὴν ψυχὴν του, καθίσταται αὐτομάτως ἱκανὸς διὰ τὰ ἀγριώτερα ἐγκλήματα. Οὐδεμία δύναμις πλέον θὰ εἶναι ἱκανὴ διὰ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Οὐδεὶς ἄλλος φόβος, οὔτε δηλ. καὶ ἐκεῖνος τῶν κολάσεων τοῦ νόμου, θὰ δυναθῇ νὰ παῖξῃ τὸν ρόλον μιᾶς τροχοπέδης εἰς τὸν κατήφορον τοῦ ἐγκλήματος. Τρανωτάτη ἀπόδειξις, βεβαιούσα τοῦ λόγου τούτου τὸ ἀσφαλές, καὶ χαρακτηριστικὴ τοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς μας, ὑπῆρξεν ἡ διαγωγὴ τῶν δύο ξένων ἐγκληματιῶν. Τὰ βράδδια κατέσφαζον καὶ κατεκρεοῦργουν ἀθῶα θύματα καὶ τὴν ἡμέραν ἔζων μίαν ἄψογον κοινωνικὴν ζωὴν! Μὲ τὰς διασκευάσεις, τοὺς χοροὺς καὶ τοὺς ἔρωτάς των!

“Ὡς τὸ ἐπαναλάβωμεν: “Οποιος δὲν φοβεῖται τὸν Θεόν, εἶναι ἱκανὸς καὶ διὰ τὰ ἀγριώτερα ἐγκλήματα.

Τὰ ἐγκλήματα τῶν πολλῶν, τὰ ἰδικὰ μας δηλ. ἐγκλήματα, δὲν εἶναι ἴσως αἰματηρά, δὲν παύουν ὅμως νὰ εἶναι ἐγκλήματα ὑπὸ μίαν γενικωτέραν ἔννοιαν. Βλάπτωμεν τὸν πλησίον ἄλλοτε μὲ ἀδικίας, ἄλλοτε μὲ συκοφαντίας καὶ ψεύδη, καὶ ὅμως οὐδόλως ἀνησυχοῦμεν. Ὑβρίζωμεν τοὺς ἀνθρώπους, βλασφημοῦμεν καὶ τὸν Θεόν καὶ διάγομεν ἀμέριμνοι. Πόσοι πράγματι δὲν μιμοῦμεθα τοὺς ἀδελφούς τοῦ Ἰωσήφ, οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ εἶχον ρίψει εἰς τὸν λάκκον τὸν φθονούμενον ἀδελφόν, ἐκάθισαν ἐν συνεχείᾳ ὑπεράνω αὐτοῦ «φαγεῖν ἄρτον»;

Καὶ ἐνῷ ἔχομεν ἀφήσει τὴν ψυχὴν μας εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶσων καὶ τῶσων παθῶν, ἐνῷ ἔχομεν μολύνει τὰ χεῖλη μας μὲ τὴν ἐκστόμισιν μεγάλων ψευδῶν καὶ συκοφαντιῶν, ἐνῷ ἔχομεν βάψει τὰ χέρια μας εἰς τὰ μολυσμένα ὕδατα τῆς ἀδικίας, ὅταν ἰστάμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δὲν νοιῶμεθα τύψεις καὶ ἐνοχλήν, ἀλλὰ πιστεύομεν τὸν ἑαυτὸν μας ὡς ἐνάρετον καὶ ἀγαθόν. «Καὶ τί ἔκαμα; Δὲν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 126 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

πήματα ἐναντίον του καὶ συνέβαλε ἀποφασιστικὰ στὴν ἐπιδεινώσει τῆς καταστάσεώς του. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέτρα αὐτὰ ἦταν καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, μὲ τὴν ὁποίαν ἀσχολοῦμεθα στὴν ἐπομένη παράγραφο.

(Συνεχίζεται) Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ·Ι·ΔΗΣ

ἐσκότῳσα κανένα», λέγουν τὰ πῶς πολλὰ στόματα, διὰ νὰ ἐπαληθεύουν πάντοτε οἱ λόγοι τοῦ Συμμάχου: «εἰσὶ παράνομοι, οἷς συμβαίνει ὡς πράξασι κατὰ τὰ ἔργα τῶν δικαίων», δηλ. ὑπάρχουν παρανομοῦντες, οἵτινες τοσαύτην πόρωσιν ἔχουν ὑποστῆ, ὥστε νὰ καυχῶνται ὡσάν νὰ ἦσαν ἄψογοι!

Ἐὰν θέλωμεν καὶ ὡς ἄτομα καὶ ὡς κοινωνία καὶ ὡς λαὸς νὰ ὀρθοποδήσωμεν, πρέπει νὰ ἀναστηλώσωμεν ἐντὸς μας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Νὰ φοβηθῶμεν, ἀδελφοί, τὴν ἀφοβίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ νὰ τὴν ἀποσκορακίσωμεν ἀπὸ τὴν ζωὴν μας, βαδίζοντες τοῦ λοιποῦ «ἐν φόβῳ Θεοῦ» (Β'. Κορ. 7,1).

2. Ο ΦΟΒΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ἐπὶ δύο μορφὰς ἐμφανίζεται συνήθως ὁ φόβος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁμιλοῦμεν.

α) Εἶναι κατ' ἀρχὴν τὸ συναίσθημα τῆς φοβίας καὶ τοῦ τρόμου, τὸ ὁποῖον γεννᾶται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀμετανοήτου καὶ ἀμαρτωλοῦ, ὅταν βαρυνόμενος ὑπὸ τῆς ἐνοχῆς του ἀναλογίζεται τὸν Θεὸν ὡς τιμωρὸν καὶ ἐκδικητὴν τῆς ἀμαρτίας. Εἶναι τὸ συναίσθημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐνέπνεεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅταν ἐνεφανίζετο εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, παραδίδων εἰς τὸν Μωϋσῆν τὰς πλάκας τοῦ Νόμου. Συνακόλουθα τοῦ τοιούτου φόβου εἶναι ἡ ἀγωνία, ἡ ταραχή, τὸ ἄγχος καὶ γενικῶς ὅλα ἐκεῖνα τὰ δυσάρεστα συναίσθηματα, τὰ ὁποῖα κατακυριεύουσιν τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν εἰς στιγμὰς φόβου, προερχομένου καὶ ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν, π.χ. ἐνὸς κινδύνου.

Ὁ φόβος αὐτὸς εἶναι χρήσιμος εἰς τὰς ψυχὰς ἐκεῖνων, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μακρὰν τοῦ Θεοῦ, βυθισμένοι εἰς τὴν ἀμαρτίαν. Χρησιμεύει διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ δημιουργήσῃ τὰς προϋποθέσεις τῆς μετανοίας. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ἐνταῦθα εἶναι φόβος τῶν ἐπαπειλουμένων κολάσεων καὶ τιμωριῶν εἰς τοὺς παραβάτας τοῦ θείου Νόμου. Εἶναι συνεπῶς μία πρόσκλησις, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ἀμαρτωλόν, μία πρόσκλησις πρὸς ἐπιστροφήν καὶ ἑναρξίν τῆς πνευματικῆς ζωῆς. «Τῷ φόβῳ προσκαλούμεθα, τῷ ἔρωτι δικαιούμεθα» λέγει κάποιος Ἅγιος διὰ νὰ τονίσῃ ὅτι πλησιάζει ἐν ἀρχῇ ὁ ἔνοχος ἐκ φόβου τὸν Θεὸν καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ὁ φόβος ὑποχωρεῖ καὶ δίδει τὴν θέσιν του εἰς τὸν θεῖον ἔρωτα, εἰς τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, ἢ ὁποῖα καὶ μᾶς ἐξασφαλίζει τὴν δικαίωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν.

β) Ἄλλ' ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸν ὁποῖον θέλομεν νὰ ὁμιλήσωμεν ἐνταῦθα, εἶναι ἄλλο τι συναίσθημα, ὅπως διάφορον τοῦ ἐκτε-

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΜΟΥ*

Γ'. Μέτρα διὰ τὴν διαφώτισιν τῶν ὑπόπτων
διὰ χιλιαστικὴν δρᾶσιν περιοχῶν.

Θὰ πρέπει νὰ ἀποσταλῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἱερεῖς τὸ κατὰ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθὲν «Μικρὸν Ἀντιχιλιαστικὸν Ἐγκόλπιον», τὸ ὁποῖον θὰ βοηθήσῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ τοὺς ἱερεῖς εἰς τὴν ἀντιχιλιαστικὴν αὐτῶν προσπάθειαν.

Ἡ ποιμαντικὴ καθ' ὅλου κατὰ τοῦ χιλιασμοῦ ἐργασία τοῦ ἱερέως νὰ εἶναι σοβαρὰ μὲν ἀλλ' αὐστηρῶς προσεκτικὴ καὶ συγκεκροτημένη, καθ' ὅσον, ὡς ἔχομεν ἀναφέρει, ὑπάρχει κίνδυνος προβολῆς τοῦ χιλιασμοῦ.

Νὰ ἀναπτυχθῇ ἔντονος φιλανθρωπικὴ ἐργασία ἐν τῇ ἐνορίᾳ διὰ προσωπικῆς, κατὰ τὸ δυνατόν, ἐπαφῆς μεταξὺ ἱερέως καὶ πτωχῶν, ἀσθενῶν, γερόντων, πενθούντων καὶ δεινῶς προβληματιζομένων.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 131 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

θέντος ἤδη. «Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος, εἶναι συναίσθημα ἱερὸν πληροῦν τὴν καρδίαν τοῦ ἐπιγινώσκοντος τὸν Θεὸν ἐν τοῖς θείοις αὐτοῦ ἰδιώμασιν» (Γνωθι σαυτὸν, σ. 36). Εἶναι συναίσθημα ἱερὸν. Δηλ. δὲν εἶναι ἀγωνία, εἶναι αὐρα τῆς ψυχῆς. Δὲν εἶναι ταραχὴ, εἶναι γαληναῖον συναίσθημα. Δὲν εἶναι ἀγχώδης κατάστασις, εἶναι ἀγάπης καρπός, φυόμενος εἰς ἀγαπώσας τὸν Κύριον καρδίας. Ὁ θεῖος φόβος δὲν εἶναι ἀναγκασμός· εἶναι γλυκασμός τῆς ψυχῆς. Δὲν εἶναι συναίσθημα πηγάζον ἐκ τοῦ φόβου τῶν ἐπαπειλουμένων κολάσεων· ρίζα του εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ὡς ἐκ τοῦτου δὲν εἶναι τῶν ἀσεβῶν γνώρισμα, ἀλλὰ τῶν ἀγίων κτῆμα. Δὲν εἶναι σημεῖον τῶν ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς κυπτόντων ἀτόμων, ἀλλὰ κατάστασις χάριτος τῶν πνευματικῶν ἀναστημάτων.

Ἄς πλησιάσωμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο συναίσθημα. Ἄς τὸ σπουδάσωμεν. Εἰς τὴν ἀνάλυσίν του θὰ ἀφιερῶσωμεν τὰς ἀκολουθοῦσας γραμμὰς.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΛΕΝΗΣ

Εἰς τὰ κηρύγματα, ὡς ἔχομεν παραθέσει, νὰ ἀναφερώμεθα κατὰ καιροὺς εἰς τὸν χιλιασμόν, θεωροῦντες αὐτὸν ὡς μάστιγα καὶ καταλυτικὴν κίνησιν, νὰ ὑπερτονίζωμεν δὲ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀθθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι μόνον οἱ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκόμενοι σώζονται, καθ' ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μήτηρ καὶ τροφὸς ἡμῶν, καὶ ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ προδίδωμεν ταύτην περιφρονοῦντες τὴν διδασκαλίαν τῆς καὶ θέτοντες ἑαυτοὺς ἐκτὸς αὐτῆς, διότι, οὕτω ποιοῦντες, θὰ θέσωμεν ἑαυτοὺς μακρὰν τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ σωτηρίας.

Νὰ ἀναπτυχθῇ στενὴ ἐπαφὴ μεταξὺ ἱερέως καὶ οἰκογενειῶν, τῶν ὁποίων μέλος ἢ μέλη ἐργάζονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν, λ.χ. εἰς Γερμανίαν, Ἀμερικὴν κ.ἀ. καθ' ὅσον, ἐνδεχομένως, πρόσωπά τινα ἐκ τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ ἐπηρεασθέντα καὶ προσηλυτισθέντα εἰς τὸν χιλιασμόν ἐν τῇ ξένῃ, εἶναι δυνατὸν νὰ μεταφέρουν τὰς χιλιαστικὰς αὐτῶν πλάνας εἰς τὴν οἰκογένειάν των ἐν Ἑλλάδι, εἰς τοὺς φίλους των καὶ λοιπὸν περιβάλλον, ἔνθα διαβιοῦν, εἴτε ἐν ἀδείᾳ τελοῦντες, εἴτε καὶ μονίμως ἐρχόμενοι καὶ ἐγκαθιστάμενοι εἰς τὸν πατρῶον αὐτῶν χῶρον.

Ὁ ἱερεὺς ὡς καλὸς ποιμὴν, δεόν νὰ ἐπαγρυπνῇ, νὰ τελεῖ ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ ποιμαντικῶς νὰ παρακολουθῇ τὰς πνευματικὰς κινήσεις τῶν ἐν λόγῳ προσώπων καὶ ἀναλόγως, ἀθουρύβως μὲν ἀλλὰ ἀποτελεσματικῶς, νὰ προλαμβάνῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ θεραπεύῃ.

Ἐπὶ πλέον, ὡς καὶ εἰς τὰ προληπτικὰ μέτρα ἔναντι τοῦ χιλιασμοῦ ἔχομεν ἀναφέρει, καλὸν εἶναι, ὅπως εἰς τὰ κατὰ καιροὺς ἐκδιδόμενα ἐκκλησιαστικὰ παντὸς εἴδους ἡμερολόγια, ἔντυπα καὶ περιοδικὰ καταχωρῆται («ἠλεγμένον») καὶ καλῶς «προσεγμένον» ἀντιχιλιαστικὸν ὑλικόν, ὥστε νὰ πληροφοροῦν οἱ ἀρμόδιοι ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες τὸν λαὸν τί εἶναι ὁ χιλιασμός, καθ' ὅσον οὗτος ἀγνοεῖ καὶ συνεχῶς ἐπηρεάζεται ὑπ' αὐτοῦ, ἐμφανιζομένου τεχνιέντως τοῦ χιλιασμοῦ ὡς χριστιανισμοῦ, νὰ προτρέπουσιν δὲ τοὺς χριστιανοὺς νὰ παραμένωσι πιστοὶ εἰς τὰ χριστιανικὰ καὶ ἔθνικα αὐτῶν ἰδεώδη, ἵτινα εἶναι ἱκανὰ νὰ διατηρήσωσιν αὐτοὺς ἀνεπηρεάστους ἐκ παντὸς κακοῦ.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ. Θ. Μ. Ph.

Ποιμαντικά θέματα

Η ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΗΣΥΧΙΑ

Ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ ἔννοια τῆς δράσεως εἶναι ἀρρήκτως συνυφασμένη μετὰ τὴν ἔννοιαν τῆς φθορᾶς. Ὅ,τι κινεῖται, ὅ,τι δρᾷ, ἐκδαπανᾶται. Παρὰ τὸ γεγονὸς δὲ ὅτι ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχη δρᾶσις συνυφασμένη ἐνίσχυσιν ἢ αὐξήσιν, ἡ βασικὴ ἔννοια τῆς δράσεως συνυποδηλοῖ, κατὰ κανόνα, τὴν χρησιμοποίησιν (ἐκδαπάνησιν) δυνάμεων.

Ἡ ποιμαντικὴ λοιπὸν δραστηριότης συνεπάγεται ἐκδαπάνησιν σημαντικῶν πνευματικῶν δυνάμεων ἐκ μέρους τοῦ ποιμένου. Ὁ καλὸς ποιμὴν, ὁ ὁποῖος ἀδιαλείπτως ἐργάζεται, καταβάλλει δυνάμεις καὶ κόπον καὶ μόχθον, μὴ δυνάμενον πολλάκις νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς ἔκτασιν καὶ βαρύτητα. Ἡ πραγματικότης ἀκριβῶς αὐτῆ τῆς ἐξαντλήσεως ἀποθεμάτων δυνάμεως καὶ δραστηριότητος τῆς ποιμαντικῆς προσωπικότητος θέτει τὸ πρόβλημα τῆς ἀνανεώσεως τοῦ πνευματικοῦ δυναμικοῦ αὐτῆς καὶ τῆς οὐσιαστικῆς τῆς ἐνδυναμώσεως διὰ νέαν δρᾶσιν.

Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ ἀνανέωσις καὶ ἡ ἐνδυναμωσις τοῦ πνευματικοῦ δυναμικοῦ τῆς ποιμαντικῆς προσωπικότητος δὲν πρέπει νὰ ἐννοεῖται ποσοτικῶς, ἀλλὰ δυναμικῶς. Ἡ δρᾶσις δὲν ἐξαντλεῖ ποσοτικῶς τὸν ποιμένα, ἀλλὰ δυναμικῶς, τ. ἔ. ποιοτικῶς. Αὐτὸ σημαίνει κυρίως ὅτι ὁ ὅλος ἄνθρωπος-ποιμὴν ἀποδυναμοῦται¹ εἰς ὀρισμένον βαθμὸν καὶ ἐπομένως δημιουργεῖται οὕτως ἡ προϋπόθεσις τῆς πνευματικῆς του ὑποβαθμίσεως ἢ ὀπισθοδρομίσεως, εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν δὲν θὰ ἐπιδιώξῃ οὗτος τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν ἀπολεσθεισῶν δυνάμεων. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἴσως περισσότερον εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ ποιμένου κατανοεῖ κανεὶς εὐχερέστερον τὴν ἄμεσον σχέσιν δράσεως — ἀναπαύσεως. Ἡ ἀνάπαυσις, μὲ τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον τῆς ἐννοίας αὐτῆς, εἶναι οὐσιαστικὸς ὄρος τῆς ἐπιτυχοῦς ποιμαντικῆς διακονίας. Πρῶτος ὁ Κύριος ἐδίδαξεν εἰς τοὺς μαθητάς-ποιμένας τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ τοῦ ποιμαντικοῦ ὄρου.

Ὅταν οἱ μαθηταὶ Του ἀπεστάλησαν ὑπ' Ἐκείνου εἰς δοκιμαστικὴν ποιμαντικὴν διακονίαν, ἐπετέλεσαν πράγματι ποιμαντικὰ θαύματα. «Καὶ ἐξεληθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειπον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους

1. Πρβλ. «Ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξεληθούσαν ἀπ' ἐμοῦ» (Μάρκ. 8,46).

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΣ *

Ὡς κατὰ φύσιν ἄνθρωποι καὶ κατὰ χάριν πιστοὶ ζοῦμε ἀναμφισβήτητα στὶς δύο αὐτὲς πραγματικότητες, στὴν πραγματικότητα τοῦ κόσμου κατ' ἀρχὴν καὶ στὴν πραγματικότητα τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ὑτέρου. Πολλοὶ αισθάνονται ἕνα ἔντονο διχασμὸ ζώντας μέσα στοὺς δύο αὐτοὺς κόσμους, στὸ φυσικὸ κόσμον ὅπου γεννιῶμαστε καὶ στὸν πνευματικὸ ἱστορικὸ κόσμον τῆς Ἐκκλησίας ὅπου εἰσερχόμαστε. Καὶ αὐτὸ συμβαίνει γιατί πιστεύουν πῶς οἱ δύο αὐτοὶ κόσμοι συγκρούονται καὶ καλοῦν τὸν ἄνθρωπο ὁ μὲν πρῶτος σὲ μὴ ἀντίθετο κατεύθυνσι ἀπωλείας, ὁ δὲ δεῦτερος σὲ μὴ ἔνθεο πορεία ζωῆς.

Ποιὰ ἄραγε νᾶνα ἢ ἀλήθεια ἐπάνω στὶς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ κόσμου;

Νομίζω πῶς χρειάζεται μὴ προσεκτικὴ ἀνάλυσι τῶν ὄρων ποὺ χρησιμοποιοῦμε, ὅταν ὁμιλοῦμε γιὰ τὴν Ἐκκλησία καὶ γιὰ τὸν κόσμον, προκειμένου νὰ κρίνουμε τὴν θετικὴ ἢ ἀρνητικὴ μας στάσι ἔναντι αὐτῶν. Γιατὶ πάντα ἐμφωλεύει ὁ κίνδυνος τραγικῶν παρερμηνειῶν, ποὺ ἔχουν βαθεῖα ἐπίπτωσι καὶ συνέπεια στὴν ὅλη μας ζωὴ. Δυστυχῶς ἀπ' ὅ,τι διαπιστώ-

---

* Εἰσήγησις ἐπὶ Σεμινάριον Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν (27.4.1974).

καὶ ἐθεράπευον» (Μάρκ. 6,12.13). Μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς ἐπιτυχοῦς αὐτῆς ποιμαντικῆς δραστηριότητος· «συνάγονται οἱ ἀποστολοὶ πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα, καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν» (στ. 30). Ἄλλ' ὁ νοῦς τοῦ Κυρίου δὲν καθηλοῦται εἰς τὴν ποσοτικὴν ἀπόδοσιν τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῶν μαθητῶν Του. Στρέφεται ἐρευνητικῶς πρὸς τὸ βάθος τῆς προσωπικότητος αὐτῶν καὶ διαβλέπει τὴν ἀναλογοῦσαν εἰς τὴν διακονίαν αὐτὴν φθορὰν καὶ κόπωσην. Διὰ τοῦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου εἰς τὸν θριαμβικὸν ἀπολογισμὸν τῶν μαθητῶν εἶναι· «Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύσθε ὀλίγον» (στ. 31).

Ἡ ἀνάπαυσις τοῦ ποιμένου εἰς «ἐρημον τόπον», ὕστερα ἀπὸ μακρὰν καὶ κοπιαστικὴν διακονίαν, ἐχαρακτηρίσθη ἀπὸ τοῦ 3ου περιπτου αἰῶνος καὶ ἐξῆς ὡς «ἡσυχία». Ὁ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ ὁποῖος «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰω. 10, 11), ὀφείλει, ὕστερα ἀπὸ κάθε δόσιμον τῆς ψυχῆς του, νὰ ἡσυχάζῃ εἰς ἐρημον τόπον. Νὰ ἀποσύρεται ἐκ τῆς δράσεως εἰς τὴν ἡσυχίαν.

(Συνεχίζεται)

I. K.

νουμε, ὑπάρχει μιὰ μεγάλη σύγχυσι ἐπάνω στο θέμα αὐτό. Οἱ ἀπόψεις μας γιὰ τὴν σχέσι Ἐκκλησίας καὶ κόσμου, νομίζουμε ὅτι εἶναι χριστιανικὲς, δηλ. βιβλικὲς καὶ πατερικὲς, ἐνῶ στὴν πραγματικότητα μπορεῖ νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ ἐξωβιβλικὲς καὶ ἐξωπατερικὲς πηγὲς κ' ἔτσι νᾶναι πλήρως ἀποχριστιανισμένες. Ἡ ἀτιμώσφαιρα, τὸ πνεῦμα καὶ οἱ τάσεις π.χ. τοῦ Ἀποκαλυπτισμοῦ, τοῦ Γνωστικισμοῦ καὶ τοῦ Πλατωνισμοῦ, πού διασώζεται καὶ σήμερὰ σὲ μιὰ ἀφάνταστη ποικιλία ἐξωχριστιανικῶν ἀποχρώσεων, συμβαίνει πολλὰς φορὲς νὰ διαμορφώνουν μέσα μας καὶ γύρω μας, στὸ περιβάλλον ὅπου ζοῦμε, μιὰ ἀρνητικὴ θεολογία περὶ κόσμου· ἢ ἡ λεγόμενη χριστιανικὴ μας θεώρησι τοῦ κόσμου νὰ ἔχη ἤδη περάσει ἀπὸ τὸ πρῶσιμα αὐτῶν τῶν συγχρόνων καταλοίπων παλαιῶν αἰρετικῶν τάσεων καὶ νὰ ἔχουμε σχηματίσει μιὰ τελείως διάφορη καὶ ἀλλοιωμένη εἰκόνα περὶ κόσμου ἀπ' αὐτὴν πού συναντᾶει κανεὶς στὰ βιβλικὰ κείμενα καὶ στὴν πατερικὴ σκέψι.

Κάτω ἀπ' αὐτὲς τὲς ἐπηρεασιμένες καὶ διαβρωμένες ἀντιλήψεις, εἶναι εὐκόλο νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ μπορεῖ πλήρως νὰ ἀλλοτριωθῆ καὶ νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ τῆς φύσι καὶ τὸν πραγματικὸ τῆς δρόμο, πού εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ἀνθοφορίας καὶ τὸ πλήρωμα τῆς δημιουργικῆς καρποφορίας στὴν ζωὴ· ἢ ἀνέλξι κ' ὀλοκλήρωσι τῆς προσωπικότητος τοῦ πιστοῦ σὲ μιὰ χαρούμενη, αἰσιόδοξη κ' ἐλπιδοφόρα «θεοποιημένη» παρουσία μέσα στὴν ἰστορία. Δὲν ὑποστηρίζουμε ἐδῶ κάποια «εὐδαιμονιστικὴ» ἀντίληψι γιὰ τὴν ζωὴ τοῦ χριστιανοῦ. Ἄλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε ἕνα στεγνὸ, ἄκαρπο κ' ἀπελπισμένον πιστὸ ὡς ἐκφραστὴ τοῦ ἀληθινοῦ πνεύματος τῆς πίστεώς μας. Ἡ ζωὴ τοῦ πιστοῦ εὐκόλα μπορεῖ νὰ καταλήξῃ, ἀπὸ μιὰ στάσι ἀρνητικὴ καὶ ἀπὸ ἀντίδρασι πρὸς τὸν κόσμον, σὲ αἰρετικὲς ἀποχρώσεις εἴτε γνωστικίζουσες εἴτε μονοφυσικὲς εἴτε μανιχαϊστικὲς, ἢ ἀκόμη ἀπὸ μιὰ ἀδιάφορη καὶ ἀνεξέλεγκτη τοποθέτησι, μέσα στὸν κόσμον, ἢ ζωὴ νὰ ἐκκοσμηκευθῆ πλήρως. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ὅπως εἶπαμε, χρειάζεται μιὰ προσεκτικὴ μελέτη ἐπάνω στοὺς ὅρους πού χρησιμοποιοῦμε ὅταν διδάσκουμε, κατηχοῦμε ἢ κηρύττουμε πρὸς τοὺς πιστοὺς μας, γιὰτὶ σὰν διδάσκαλοι φέρνουμε κείρια εὐθύνη ὡς πρὸς τὴν μορφὴ τῆς ζωῆς τους καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνεία πού δίνουμε ὅλοι μας τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος μέσα στὶς ἀνθρώπινες κοινωνίες. Ἰδιαίτερα δὲ θὰ λέγαμε, πὼς χρειάζεται, εἰδικώτερα γιὰ μᾶς, μιὰ ὀρθόδοξον θεώρησι τοῦ θέματος Ἐκκλησίας καὶ κόσμου.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΠΑΤΡΩΝΟΣ

ΕΝΟΡΙΑΚΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ*

5) Ἀναγκαιότης εὐρυτέρας ἐκπαιδεύσεως τῶν λαϊκῶν.

Εἰς τὴν Ἱδρυσιν τῆς «Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας» δὲν συνετέλεσαν μόνον αἱ δυνατότητες, τὰς ὁποίας προσφέρει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας ἡ ἑλληνικὴ πραγματικότητα ἢ καὶ ἡ μέχρι τοῦδε συλλεγεῖσα πείρα. Βασικὴ σκέψις ἦτο ἡ ἀναγκαιότης εὐρυτέρας ἐκπαιδεύσεως τῶν λαϊκῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ πρόνοια, δηλαδὴ ἡ ὀργανωμένη ἀσκησις τῆς ἀγάπης ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀποτελεῖ αὐτοτελὲς ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκήται ἀνεξαρτήτως τῆς λοιπῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας. Συνιστᾷ μίαν ἐπὶ μέρους διακονίαν εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία μόνον τότε ἀποτελεῖ ζῶσαν ἐνέργειαν Αὐτῆς, ὅταν ἀσκήται ἐνσυνειδήτως, ὅταν εὐρίσκεται ἐν στενῇ σχέσει καὶ ἀλληλουχίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν καὶ ἐκφράσεων ζωῆς τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅταν ἀποσκοπῇ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Θεοῦ λόγου, διὰ τὴν θείαν λατρείαν, διὰ τὴν ἐργασίαν μετὰ τῆς νεότητος καὶ γενικῶς διὰ κάθε ἐκδήλωσιν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, διὰ κάθε ἐκκλησιαστικὴν δραστηριότητα³⁰. Διὰ νὰ χαρακτηρισθῇ τὸ ἐπὶ μέρους ἔργον ὡς διακονία ἐκκλησιαστικὴ, πρέπει νὰ ἀσκήται εἰς τὰ πλαίσια τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐντάσσεται εἰς τὸ ὅλον ποιμαντικὸν ἔργον Αὐτῆς.

Συνεπῶς εἶναι ἀνάγκη, τὰ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας, προτοῦ ἀνατεθῇ εἰς αὐτὰ ὑπεύθυνος ἐργασία εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀποκτήσουν, κατὰ τὸ δυνατόν, σαφεῖ ἀντίληψιν περὶ τῆς ἀληθοῦς διαστάσεως καὶ τῶν πλαισίων τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν εἶναι δηλαδὴ ἀρκετὸν νὰ γνωρίζῃ καλῶς ὁ ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἐπὶ μέρους ἔργον ἢ τὰς εἰδικὰς μεθόδους ἐργασίας ἐνὸς τομέως. Δὲν ἀρκεῖ π.χ. μία συνεργάτις τῆς προνοίας νὰ γνω-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 133 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

30. Περὶ αὐτοῦ ἴδε καὶ Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ παρουσία τῶν νέων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθῆναι 1970, σελ. 14.

ρίξη καλῶς τὸν τρόπον τῆς προνοιακῆς ἐργασίας, ὁ κατηχητὴς τὰς μεθόδους διδασκαλίας εἰς τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, ὁ κυκλάρχης ὀρισμένον σύστημα μελέτης ἀγίας Γραφῆς ἢ καὶ ὁ λειτουργὸς τὰ τῆς τελέσεως τῆς θείας λατρείας.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν εἰς γενικὰς γραμμάς τὴν ὅλην διάστασιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου. Νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὁ ἴδιος συνιστᾷ μόνον ἓν μέλος τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἀποτελεῖ μόνον ἓν τμῆμα τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου. Ἐν τμῆμα τὸ ὁποῖον κατ' οὐδένα λόγον ἐπιτρέπεται νὰ ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸ ὅλον καὶ νὰ ἀσκῆται αὐτοτελῶς. Ὅτι τυχὸν ἀπόσπασις μέρους τινὸς ἐκ τοῦ ὅλου ἰσοδυναμεῖ τρόπον τινὰ μὲ ἀκρωτηριασμὸν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς βάσις λοιπὸν ἐτέθη ἡ πεποίθησις ὅτι εἰς αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σημεῖον πρέπει νὰ ἀναζητήσωμεν τὴν λύσιν πολλῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν Ἐκκλησίαν μας σήμερον. Ἡ σκέψις δηλαδή, ὅτι ἐὰν ἐπιτύχωμεν, παραλλήλως πρὸς τὰς εἰδικὰς γνώσεις, νὰ δώσωμεν εἰς τὰ στελέχη μας καὶ τὰ πλαίσια τῆς ἐργασίας των ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, θὰ ἔχωμεν ἐπιτύχει πρᾶγμα σημαντικόν.

Διότι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου δὲν εἶναι τὸ ὅτι ἀσκειῖται ἀπλῶς ὑπὸ ἀνθρώπων ἐντεταλμένων τῆς Ἐκκλησίας ἢ διωρισμένων ὑπ' Αὐτῆς. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔργον δὲν χαρακτηρίζει οὔτε τὸ γεγονὸς ὅτι ἀσκειῖται εἰς ἐκκλησιαστικοὺς χώρους, μέσῳ ἐκκλησιαστικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ ἐὰν διαπερᾶται διὰ τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ἀσκῆται ἐντὸς τοῦ πνευματικοῦ χώρου τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ὄντως ἀποτελῇ ἓν τμῆμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν εἶναι ἐντεταγμένον εἰς τὸ ὅλον, ἡνωμένον ἀρμονικῶς μετὰ τῶν ἄλλων ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν ἀποσκοπῇ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι ἡ «Σχολὴ Ἐθελοντῶν Διαικονίας» δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς τὴν ἀναγνώρισιν μιᾶς ἀναγκαιότητος, ἀλλὰ καὶ ἓν βῆμα πρὸς τὴν λύσιν μερικῶν ζωτικῶν προβλημάτων τῆς Ἐκκλησίας μας.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΑΝΤΩΝ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΜΑ·Ι·ΟΥ

1. Τοῦ ἁγίου Προφήτου καὶ μάρτυρος Ἰερεμίου. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Βατᾶ πρεσβυτέρου, τοῦ Πέρσου. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Σάβα καὶ Φιλοσόφου. Τῶν ἁγίων Ὁσιομαρτύρων Ἀκακίου τοῦ ἐκ Νιβόρης Θεσσαλονίκης (1813), Εὐθυμίου τοῦ ἐκ Δημητσάνης (1814) καὶ Ἰγνατίου τοῦ ἐκ παλαιᾶς Ζαγορᾶς (1814). Τῶν Ὁσίων Ἰσιδώρας, Μιχαήλ, Νικηφόρου τοῦ Χίου (1821), Παναρέου ἐπισκόπου Πάφου, τοῦ θαυματουργοῦ (1790), Σάβα ἐπισκόπου Δαφνουσίας καὶ Παφνουτίου τοῦ Ρώσου. («*Ἀνάμνησις τοῦ φοβεροῦ καὶ μετὰ φιλανθρωπίας γενομένου σεισμοῦ*») καὶ Ἀνάμνησις τῆς «*Νέας Ἐκκλησίας*».

2. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας (Κοίμησις). Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Ἐσπέρου καὶ Ζωῆς τῆς συμβίου αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν Θεοδούλου καὶ Κυριάκου. Τοῦ Ὁσίου Ἰορδάνου τοῦ θαυματουργοῦ.

3. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Τιμοθέου καὶ Μαύρας. Διοδώρου καὶ Ροδοπιανοῦ διακόνου, καὶ ἑτέραν 27 καὶ Ἐνίας τῆς θαυματουργοῦ. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀχμέδ, τοῦ κάλφα (1682). Τῶν Ὁσίων καὶ θεοφύρων πατέρων ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου Ἀργους καὶ Ναυπλίου, τοῦ θαυματουργοῦ. Οἰκουμενίου ἐπισκόπου Τρίκκης, τοῦ θαυματουργοῦ. Πάμβου καθολικοῦ τῆς Γεωργίας. Ἀνάμνησις ἀνακομιδῆς ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λουκᾶ, τοῦ Σειριώτου.

4. Τῶν ἁγίων Μαρτύρων Πελαγίας τῆς ἀπὸ Ταρσοῦ, Ἀφροδισίου, Ἀντωνίου, Ἀντωνίου, Λεοντίου, Μακροβίου, Μίλδα, Οὐαλεριανοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ ἁγίου πλήθους τῶν σὺν αὐτοῖς ἐν Σκυθουπόλει (Συρίας) μαρτυρησάντων. Τῶν Ὁσίων πατέρων ἡμῶν Ἀθανασίου ἐπισκόπου Κορίνθου, Ἰλαρίου τοῦ θαυματουργοῦ, Νικηφόρου ἡγουμένου Μηδικίου καὶ Νικηφόρου, τοῦ ἐν Ἀθῶν. Ἀνάμνησις τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου, δικαίου καὶ φίλου τοῦ Χριστοῦ Λαζάρου, τοῦ τετραήμερον καὶ τῆς ἁγίας, μωροφύρον καὶ ἰσαποστόλου Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς.

5. Τῶν ἁγίων Μεγαλομαρτύρων Εἰρήνης, Γαϊανοῦ, Γατοῦ, Νεοφύτου. [Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Ἰωάννου τοῦ Βούλγαρη

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 138 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

(1784)]. Τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου, ἐπισκόπου Μαδύτου, τοῦ θαυματουργοῦ.

6. Τοῦ ἁγίου Προφήτου Ἰώβ, τοῦ δικαίου καὶ πολυάθλου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Βαρβάρου, Δάνακτος, Δημητρίου, Δο- νάτου, Θερμοῦ καὶ Μεσίρου. Τῶν Ὁσίων Σεραφεῖμ τοῦ ἐν τῷ ὄρει Δομβοῦς [Λεβαδείας] ἀσκήσαντος (1602). Μάμαντος, Ἰαρίου καὶ Παχωμίου. Ἀνάμνησις τῶν ἐγκαινίων τῶν σεβασμίων ναῶν τῶν ἁγίων Ἀναργύρων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ψαμαθία καὶ ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Κύρου.

7. Μνήμη τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ φανέντος σημείου τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀκακίου, τοῦ ἐν Ἐπτασκάλῳ. Κοδράτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Ρουφίνου καὶ Σατουρνίνου. Μαξίμου. Τῶν Ὁσίων Ἰωάννου τοῦ Ψυχαίτου, Ταρασίου τοῦ ἐν Λυκαονίᾳ καὶ Νείλου τοῦ μυροβλύτου. Μνήμη τῆς μεταθέσεως τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου.

8. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ, ἐπι- στηθίου φίλου, ἡγαπημένου καὶ παρθένου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, (ἦτοι ὁ ροδισμὸς καὶ ἡ τρυφήσις τοῦ μάνα). Τῶν Ὁσίων καὶ Θεο- φόρων Πατέρων ἡμῶν Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου καὶ Μήλη τοῦ ὑ- μνοδοῦ. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Σαρατιωτῶν ἐνὸς Τάγματος (=σπείρας).

9. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Προφήτου καὶ Μάρτυρος Ἡσαίου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Χριστοφόρου. Ἀκυλίνης καὶ Καλλινίκης. Γορδιανοῦ καὶ Ἐπιμάου. Τοῦ ἁγίου Ὁσιομάρτυρος Νικολάου τοῦ νέου, τοῦ ἐν Ὁρθρῦ (Βουναίνους).

10. Τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Σίμωνος, τοῦ Ζηλωτοῦ. Τῶν ἁ- γίων *Μαρτύρων* Ἀλφειοῦ, Κυπρίνου (Κυρίνου) καὶ Φιλαδέλφου τῶν ἀδελφῶν, Ὀνησίμου καὶ Ἐράσμου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς 14. Πασσαρίωνος πρεσβυτέρου, Φιλήμονος καὶ Ἀγαπίου. Τῶν Ὁσί- ων Ἡευχίου τοῦ ὁμολογητοῦ, Λαυρεντίου κτίτορος τοῖς ἐν Σα- λαμῖν Ἰερᾶς Μονῆς «Φανερωμένης» καὶ Συμεῶνος ἐπισκόπου, τοῦ Ρώσου. [Ἀνάμνησις τῆς εἰς Ρώμην προόδου τοῦ ἱεροῦ λει- ψάνου Νικολάου ἀρχιερέαρχου Μύρων, τοῦ θαυματουργοῦ].

11. Τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης, ἰσαποστόλων, φωτιστῶν τῶν Σλαύων. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Μωκίου τοῦ ἐξ Ἀμφιπόλεως (Θράκης). Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀρμοδίου καὶ Διοσκόρου (Διοσκορίδου). Τῆς ἁγίας Ὁσιομάρτυρος Ὀλυμπίας (Ὀλυμπιά- δος) τῆς νεοφανοῦς, ἀσκησάσης καὶ ἀθλησάσης ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ

Καρυῶν Θεομητῆς τῆς Λέσβου. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Ἀργύρης (Ἀργυροῦ ἢ Ἀσημάκη) τοῦ ἐξ Ἐπανομητῆς Θεσσαλονίκης (1806). Τοῦ Ὁσίου Ἀγγελαρίου ἀρχιεπισκόπου καὶ φωτιστοῦ Βοηθίας. *Πνευματικὴ ἀνάμνησις τοῦ γενεθλίου, ἥτοι τῶν ἐγκαταίων τῆς θεοφυλάκτου βασιλίδος τῶν πόλεων, ἥτοι τῆς Κων/πόλεως.*

12. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἐπιφανίου καὶ Θεοφάνους, ἐπισκόπων ἐν Κύπρῳ. Γερμανοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ Εὐθυμίου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Ἰωάννου τοῦ ἐκ Βλαχίας (1662). *Εὔρεσις ἱερῶν λειψάνων* (1961) *παρθενομάρτυρος* Εἰρήνης ἐν Καρααῖς Λέσβου.

13. Τοῦ ἁγίου *Ἱερομάρτυρος* Ἀλεξάνδρου ἐπισκόπου Τιβεριανῶν. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Γλυκερίας καὶ Λαοδικίου τοῦ δεσμοφύλακος. Τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Ἰβήρων *Μοναχῶν* Ὁσιομαρτύρων, τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ βληθέντων. Τῶν Ὁσίων Σεργίου τοῦ ὁμολογητοῦ, Παυσικάκου ἐπισκόπου Συναδῶν, Εὐθυμίου τοῦ νέου, κτήτορος τῆς ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀκησάντων Γαβριήλ, Γεωργίου καὶ Ἰωάννου. Ἀγαπίου καὶ Νικηφόρου πρεσβυτέρου τῆς μονῆς τῆς Ἐφάψεως. *Ἀνάμνησις τῶν ἐγκαταίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Θεοτόκου τῆς Παντανάσσης, ἐν τῷ νήσῳ τῆς ἁγίας Γλυκερίας.*

14. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου *Ἱερομάρτυρος* Θεράποντος. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἰσιδώρου τοῦ ἐν Χίῳ. Ἀκολούθου, Ἀλεξάνδρου, Βαρβάρου καὶ Μαξίμου. Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Κεντουκέλλοις. Ἀριστοτέλους καὶ Λεάνδρου. Ἡρακλείου, Θέλα, Θεοδοσίου καὶ Θεράποντος. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων* Μάρκου τοῦ Κρητοῦ (1643) καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοχόου (1802). Τῶν Ὁσίων πατέρων Λεοντίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Ἰσιδώρου καλλοῦ τοῦ Ρώσου καὶ Νικήτα τοῦ Ἑγγλεῖστου. *Ἀνακομιδὴ τῆς τιμίας κάρας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης εἰς τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ, τὸ Ἡράκλειον Κρήτης.*

15. Τῶν Ὁσίων πατέρων ἡμῶν Παχωμίου τοῦ Μεγάλου, Ἀχιλλεῖου ἐπισκόπου Λαρίσης, [Βαρβάρου τοῦ μυροβλύτου], Ἀδρέου ἐρημίτου τοῦ ἐν Καλάνα (Βάλτου), Ἡσαίου ἐπισκόπου. Δημητρίου δουκὸς τῆς Μόσχας, Ἡσαίου σπηλαιώτου, τῶν θαυματουργῶν καὶ Παναγυρίου τοῦ ἐν Κύπρῳ. *Μνήμη τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ Περιτειχίσματι καὶ ἡ ἀνάδειξις τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνας ἐν Καμουλιανοῖς.*

(Συνεχίζεται)

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ*

Ὁ Ἔθνικός μας ποιητὴς μὲ τὴν λεπτὴν αἰσθησὶν καὶ τὴν φλογερὰν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν συμμετέχων ὅλη ψυχῇ καὶ διανοίᾳ εἰς τὰ δεινὰ τοῦ Ἔθνους, ἔδωκε ἔξοχον εἰκόνα τῆς ἑλληνίδος μητέρας, ἢ ὅποια καὶ μόνη ἴσως θὰ ἤρκει διὰ τὸ ἐγκώμιόν της. Ἔχει χάσει τὸν ἄνδρα της καὶ βιάζεται νὰ μεγαλώσῃ τὸ παιδί της, νὰ γίνῃ ἄξιο διὰ τὸν πόλεμον, πρὶν μείνῃ ὄρφανὸ καὶ ἀπὸ μητέρα.

«Κρέμεται τὸ σπαθὶ κοντὰ στὴν κούνια σου, καλὸ μου,
ἀλλὰ τὸ χέρι δὲν εἶναι πὺρ τὸσφιγγε στὴν νίκη.
Μακρὺς ὁ λάκκος π' ἄνοιξε καὶ κλεῖ τὸν γίγαντά μου.

Μεγάλωσε, μεγάλωσε, μὴ δίχως μάνα μείνης,
Θὰ ζώσῃ ἐκείνη τὸ σπαθὶ.....
Ἄνδρες, γυναῖκες εἶν' κανεῖς δὲ θὰ ρωτᾷ στὴν μάχη.

Πέφτουμ' ἐμεῖς, τὸ ἔργο μας γιὰ τὴν πατρίδα μένει,
καὶ σ' ὄλα ζῆ τὰ στήθη μας τούτ' ἢ πνοὴ καὶ μόνη,
πὺρ φλόγα γίνεται φριχτὴ καθολικοῦ πολέμου
πὺρ κάθε γῆ καὶ θάλασσα παντοῦ περιλαβαίνει.

Θέλω γιὰ μιὰ στιγμὴ γοργὰ ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι νὰ μακρύνω·
θέλω τὸ μέτωπ' ὁ καπνὸς τῆς μάχης νὰ σοῦ ἀγγίξῃ,
πλατιά τὸ στῆθος σου, βαθιά, νὰ πνέξῃ ὀλέθρου φλόγα.

Τὸ ἐγκώμιον τῆς φιλοπατρίας τῶν ἑλληνίδων γυναικῶν ἐπλεξαν μὲ θαυμάσια λόγια ξένοι κυρίως συγγραφεῖς, ποιηταὶ καὶ ἱστοριογράφοι. Τὰ κατορθώματά των καὶ οἱ ἄθλοι των θὰ ὑμνῶνται καὶ θὰ ἐπαινῶνται πάντοτε, ἐφ' ὅσον εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ τιμῶνται τὰ μεγάλα ἰδεώδη τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐλευθερία ποτισμένη μὲ τόσους ποταμοὺς αἱμάτων καὶ δακρῶν, ἐμπνευσμένη ἀπὸ ἀφοσίωσιν εἰλικρινῆ εἰς

---

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 148 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7-8 τεύχους.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ,

ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

282. Κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς θείας λειτουργίας, ὅταν ὁ ἱερεὺς λέγῃ τὸ «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» πρὶν χαράξῃ δι' αὐτοῦ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, πῶς «ὑψοῖ» τὸ Εὐαγγέλιον; Τὸ ὑψώνει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του; (Ἐρώτησις Πανοσ. Ἀρχιμ. Σ.).

Τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ παλαιὰ ἔντυπα Εὐχολόγια καὶ Ἱερατικά δὲν μᾶς λέγουν τίποτε σχετικῶς. Τὸ περίεργο εἶναι, ὅτι καὶ ἡ «Διάταξις τῆς θείας λειτουργίας» τοῦ πατριάρχου Φιλοθέου, ἐνῶ λεπτομερῶς καταγράφει τὴν λειτουργικὴν τάξιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (ΙΔ' αἰών), δὲν λέγει στὸ σημεῖο αὐτὸ τίποτε περισσότερο ἀπὸ ὅσα τὰ παλαιὰ χειρόγραφα: «Ὁ ἱερεὺς (λέγει ἢ ἐκφωνεῖ ἢ ἐκφωνῶν)· Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...». Οὔτε γὰρ ὑψώσει τοῦ Εὐαγγελίου γίνεται λόγος, οὔτε γὰρ τὴν μαρτυρουμένη ἀπὸ τὰ νεώτερα ἔντυπα σταυροειδῆ σφράγισιν δι' αὐτοῦ τῆς ἀγίας τραπέζης. Σὲ μερικὰ νεώτερα χειρόγραφα ὑπογραμμίζεται ὁ ἰδιαίτερος πανη-

---

τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ Ἐκκλησίαν, τὸν φλογερὸν ἔρωτα πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἱερὰν παράδοσιν, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, ἔχει ἐν ἑαυτῇ ἓνα νέον μήνυμα διὰ τὸν κόσμον ὀλόκληρον, ἓνα κόσμον ὁποῖος διψασμένος ἀναζητεῖ τὰ ζεῖδωρανάματα καὶ τὸ ἐωθινὸν φῶς τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας. Τὸ γεγονός αὐτὸ θέτει τὸν Νέον Ἑλληνισμὸν ἐνώπιον τοῦ ἰδικοῦ του χρέους. Τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸν στίβον τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου ἡ πυρίνη ρομφαία τοῦ πνεύματος ἔχει ἔργον γιγαντιαῖον νὰ ἐπιτελέσῃ. Τὸν προσκαλεῖ εἰς τὴν ἀσκήσιν πάσης ἀρετῆς, τῆς ὁποίας «οὐκ ἔστι κτῆμα τιμιώτερον», τῆς ἑλληνικῆς ἀρετῆς, συναποτελουμένης ἀπὸ τὴν ἐν γένει ἀπογογὸν ἐντιμότητα εἰς τὰς ἀτομικὰς, οἰκογενειακὰς, κοινωνικὰς ὑπηρεσιακὰς σχέσεις, ἰδανικὰ τὰ ὁποῖα συναποτελοῦν τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἑλληνοπρεπῆ παράδοσιν, συνιστοῦν τὸ ἑλληνικὸν ἦθος, ἐκ τῆς διατηρήσεως τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται ἡ συνέχισις τῆς ἐθνικῆς μας ὑποστάσεως, ἥτοι ἡ ἐπιβίωσις τοῦ ἔθνους μας.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

γυρικός τρόπος, κατά τὸν ὁποῖον ὄφειλε νὰ ἀπαγγελθῇ ἡ εὐλογία τῆς ἐνάρξεως· ὁ ἱερεὺς τὴν ἀπήγγελε (λαμπρᾷ τῇ φωνῇ, μετὰ φόβου) ἢ «λαμπρῶς καὶ μεγαλοφώνως» ἢ «ὕψων τὴν φωνήν» (βλ. κώδ. Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν 749, 751, 765, 766, 770 κ.ἄ.). Καὶ οἱ ἱεροὶ ὑπονηματίζονται τῆς θείας λειτουργίας τονίζουσαν ἀκριβῶς τὴν θεολογικὴ σπουδαιότητα τῆς πανηγυρικῆς αὐτῆς ἐνάρξεως, ἀλλὰ δὲν κάμνουν λόγῳ περὶ ὑψώσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἢ σφραγίσεως δι' αὐτοῦ τοῦ θυσιαστηρίου.

Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει, ἡ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου σφράγισις γίνεται παντοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖο δηλοῖ, ὅτι πρόκειται γιὰ ἀρκετὰ παλαιὸ ἔθος, ποῦ μὲ τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ πότε ἀκριβῶς εἰσήχθη. Ἀντιθέτως ἡ ὑψωσις τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως γίνεται ἀπὸ μερικοὺς ἱερεῖς σήμερα, οὔτε μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴν σχετικὴ παράδοσι, οὔτε κοινῶς ἐπικρατεῖ. Ὁ ὅρος «ὕψοι» (τὸ Εὐαγγέλιον), ποῦ ἀπαντᾷ στὰ νεώτερα λειτουργικὰ βιβλία, πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς παραδεδομένης τάξεως, τὴν ὁποίαν κωδικοποιεῖ ἡ τυπικὴ αὐτῆ διάταξις. Τὸ «ὕψοι» δηλαδὴ πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἔννοιαν τοῦ «ἐγείρει» — «σηκώσει» — «κρατεῖ στὰ χέρια» — τὸ Εὐαγγέλιον ποῦ κεῖται ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, ὄχι γιὰ ἄλλο λόγο, ἀλλὰ γιὰ νὰ χαράξῃ δι' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ἢ τοῦ κλειστοῦ ἀντιμνησίου τὸν τύπο τοῦ σταυροῦ. Πραγματικὴν ὑψωσι τοῦ Εὐαγγελίου, «καθέτου ὑπὲρ τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς» τοῦ ἱερέως, μνημονεύει καὶ υἱοθετεῖ, γιὰ λόγους προφανῶς εὐλαβείας, ὁ μακαριστὸς π. Γεργασίος Παρασκευόπουλος, «ἐρμηνευτικὴ ἐπιστάσις ἐπὶ τῆς θείας λειτουργίας», Πάτραι 1958, σελ. 40. Πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ εὐλαβοῦς παρεξηγήσεως. Τὸ «ὕψοι» τῶν τυπικῶν διατάξεων τῶν χειρογράφων ἀναφέρεται στὸν τόνο τῆς φωνῆς τοῦ ἱερέως καὶ ὄχι στὸ Εὐαγγέλιον.

Ἀλληλογραφία.

Αἰδεσιμ. Γεώργ. Βλαχάκην. Γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ τῶν ἀβαπτίστων ἀρρένων βρεφῶν στὸ ἅγιο βῆμα κατὰ τὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ γράψαμε παλαιότερα στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 85 ἐρώτησι. Στὰ χειρόγραφα καὶ στὴν σημερινὴ πρᾶξι δὲν γίνεται διάκρισις βαπτισμένου καὶ ἀβαπτίστου βρέφους, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἄρρενα βρέφη εἰσάγονται στὸ θυσιαστήριον. Ἐξ ἄλλου ἡ φύσις τῆς ἀκολουθίας τοῦ σαραντισμοῦ προϋποθέτει ἀβάπτιστα κατ' ἀρχὴν βρέφη. Ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης ὁμως (Διάλογος, κεφ. 60) μαρτυρεῖ, ὅτι μόνον τὰ ἄρρενα εἰσήγοντο στὸ θυ-

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

«ΠΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΣ Η ΕΥΣΕΒΕΙΑ»

«Κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολὺν» (Ψαλμ. λστ' 16). Τὸ διδάσκει ἡ Γραφή. Καί, μαζί της, ὁ βίος τῶν φίλων τοῦ Θεοῦ.

Κοπάζουσι οἱ ἄνομοι νὰ σωρεύουσι ὑλικά ἀγαθά. «Ἐνομίαν διαλογίζονται ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτῶν» (Ψαλμ. λε' 5). Μὲ τὸ πῶς θὰ ἀρπάξουσι, ἀδικῶντας τοὺς ἄλλους, περνοῦσι τὶς μέρες καὶ τὶς νύχτες τους. Δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει τὸ θεῖο θέλημα. Καταπνίγουσι τὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεως. Γι' αὐτούς, τὸ πᾶν εἶναι αὐτὸς ὁ κόσμος, ὁ φθαρτὸς καὶ μάταιος. Ἔχουσι νοστροπία προσαρμοσμένη στὶς ἐπίγειες ἀπολαύσεις. Ἡ καρδιά τους εἶναι σκλαβωμένη στὸν Μαρμωναῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς της κύριος.

Ἄλλὰ τὸ κενὸ ποὺ ἀφήνει μέσα στὸν ἄνθρωπο ὁ ἐξωσμένος Θεός, μὲ τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπληρωθῆ. Τὸ χρῆμα, τὰ πολυτελῆ τραπέζια, τὰ ἀκριβὰ ρούχα, τὰ μέγαρα, οἱ σαρκικὲς χαρὲς, ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἀρκοῦν νὰ ἀντικατα-

---

σιαστήριο. «Ἔστω καὶ ἂν ἡ πράξις ποὺ μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν Συμεῶν δὲν στερεῖται λογικοῦ ἐρείσματος, δὲν θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ ἀνακινήθῃ μία τόσο λεπτολόγος διάκρισις, ἀφοῦ ἡ εἴσοδος στὸ θυσιαστήριο ἔχει τὴν ἔννοια τῆς ἀφιερώσεως τοῦ βρέφους στὸν ναὸ καὶ τῆς προσκυνήσεως καὶ δὲν γίνεται κατὰ τὴν ὥρα ποὺ τελεῖται ἡ θεία λειτουργία» (Ἀπαντήσεις..., τ. Α', σελ. 153-154).

Αἰδεσιμ. Π. Κ. Μὲ τὸ θέμα τῆς τάξεως τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἔχομε ἀσχοληθῆ σὲ πολλὰς ἀπαντήσεις (βλ. τίς ὑπ' ἀριθμ. 87, 155 καὶ 193). Ἡ σειρά, ὅπως περιέχεται στὸ ἔντυπο Εὐχολόγιο, δὲν τηρεῖται σήμερα, λόγῳ κυρίως τοῦ ὅτι ἡ ἀκολουθία προϋποθέτει ἐνηλικίους βαπτιζομένους. Κατὰ τόπους ἀκολουθεῖται διάφορος παράδοσις. Ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχει ἐπίσημος ἐκκλησιαστικὴ διευθέτησις, καλὸν εἶναι νὰ τηρῆται ἡ τοπικὴ παράδοσις καί, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ μὴ γίνωνται μεγάλες παρεκκλίσεις ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ Εὐχολογίου καὶ νὰ ἀποφεύγονται οἱ αὐτοσχεδιασμοί.

οτήσουν τὸν Μεγάλο Ἀπόντα. Προσφέρουν κάθε λογῆς ἡδονές, ἀκόμη καὶ πνευματικές. Ἀλλὰ τὴ χαρά, ποῦ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ πλάσθηκε νὰ διψᾷ, δὲν τὴν προσφέρουν.

Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι αὐτὲς οἱ προσφορὲς τοῦ Διαβόλου δὲν γίνονται δωρεάν. Εἶναι συνυφασμένες μὲ ἀγωνίες, μὲ κάματο, μὲ θάνατο. Ἡ ἀπληστία ἀφήνει ἀέναο τὸ αἶσθημα τοῦ ἀκορέστου. Ὅ,τι καὶ ἂν ἀποκτήσῃ ὁ ἀπληστος, ὁ φιλόυλος, δὲν τοῦ ἀρκεῖ. Τοῦ φαίνεται πάντοτε λιγοστό, φτωχό. Γιατὶ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν ἀληθινὴ φύση τῆς ψυχῆς. Εἶναι πάντοτε ἕνα θλιβερὸ ὑποκατάστατο, μὰ παρωδία τῶν ὄσων ποθεῖ.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας παρουσιάζει μὲ μὰ φρικτὴ ἀλλὰ δίκαιη εἰκόνα τὴν ἀχρηστία τοῦ ἁμαρτωλοῦ πλοῦτου. Αὐτὸς ὁ πλοῦτος εἶναι σὰν τὰ πολυτίμα κτερίσματα ἐνὸς τάφου. Λάμπουν, εἶναι ὄμορφα. Ἀλλὰ ὁ νεκρὸς ποῦ βρίσκεται ἀνάμεσά τους, οὔτε τὰ βλέπει οὔτε τὰ χρησιμοποιεῖ. Τί σημασία λοιπὸν μπορεῖ νὰ ἔχουν; Πῶς νὰ ζηλέψῃ κανεὶς αὐτὸν ποῦ περιβάλλουν;

Ἄλλο τόσο ἄχρηστα εἶναι καὶ τὰ πλούτη ποῦ περιβάλλουν τὸν ἄφρονα πλούσιο. Τί εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ δὲν ἔχει μέσα του τὸν Χριστό; Ἀφοῦ δὲν τὸν ζωοποιεῖ ἡ θεία χάρις; Μὰ τί ἄλλο παρὰ ἕνας νεκρὸς; Μὲ μόνη τὴ διαφορά ἀπὸ τοὺς πεθαμένους ὅτι ἐκεῖνοι βρίσκονται μέσα στὸ κῶμα, ἐνῶ αὐτὸς κινεῖται πάνω του.

Γεύση θανάτου ἔχουν οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἄπιστοι ἀπ' ὅ,τι καὶ ἂν τοὺς ἔχη δώσει αὐτὸς ἐδῶ ὁ κόσμος. Τίποτε δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ πραγματικά. Καμμιά γλυκεῖα αἴσθησις δὲν ὑπάρχει γι' αὐτούς, χωρὶς πικρότατο κατακάθι. Καμμιά εἰρήνη. Καμμιά ἀνάπαυσις. Τὸ πολὺ - πολὺ, νὰ ναρκῶνῃ τὴ συνείδησίν τους παροδικὰ ἢ ἐγωπάθεια. Νὰ τοὺς κάνῃ νὰ ξεχνοῦν. Μὴ ὑπηρεσία καθαρὰ ἀρνητικοῦ χαρακτῆρος στὴ ματαιοδοξία τους. Ἕνα ἀντάλλαγμα κίβδηλο, ψεύτικο, ὅμοιο καὶ αὐτὸ μὲ τὸν θάνατο.

Αὐτὸ εἶναι, ἀπὸ κάθε ἀποψη, τὸ κέρδος τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τοῦ χωρὶς σύνδεση μὲ τὴν Πηγὴ τῆς Ζωῆς, τὸν Θεό. «Τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος» (Ρωμ. στ' 23).

Ἄς ἔλθουμε τώρα στὸν χριστοφόρο ἄνθρωπο. Τὸν πιστὸ καὶ ἐνάρετο. Τὸν ἀναγεννημένο. Τὸν χαριτωμένο. Τὸν εὐαγγελικὸ ἄνθρωπο.

Αὐτὸς εἶναι ὁ πραγματικὰ πλούσιος, ὁ ἀπόλυτα ζάπλουτος. Γιατί; Διότι κατέχει τὸν Χριστό. Διότι κατέχει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, «τὸν θησαυρὸν τῶν ἀγαθῶν». Ὅντις ἔστι καὶ τόσο πλούσιος, δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ προσκολληθῆ στὰ γῆινα ἀγαθὰ. Ἄρκεται στὰ λίγα, ὅσα χρειάζεται γιὰ τὴν ἀπλῆ συντήρησιν τοῦ σαρκίου. «Ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας. Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα. Ἐχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα» (Α΄ Τιμ. στ΄ 6-8).

Τί ὄμορφα μιλᾷς, ὦ θεῖε Παῦλε, στὶς ἀγαθὲς καὶ δίκαιες ψυχές! Καὶ πόσο αὐτὲς σὲ καταλαβαίνουν! «Δὲν θὰ τὰ πάρουμε μαζί μας», λέγει ὁ καλὸς μας λαός. Ἦ: «Ὅλα ἐδῶ θὰ μείνουν». Φράσεις πού βγῆκαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς πίστεώς του καὶ ἀπ' ὅ,τι ἡ πείρα μαρτυρεῖ. Χρυσοδεμένες μὲ τὸν λόγον τῆς Γραφῆς.

Οἱ λοιποὶ πόροι εἶναι γνώρισμα τοῦ εὐσεβοῦς. Τὰ πολλὰ, συνήθως, δὲν ἔρχονται χωρὶς νὰ πλαγιοδρομήσῃς ἀπὸ τὴν ὁδὸ τοῦ Εὐαγγελίου. Χωρὶς νὰ ἀδικήσῃς, νὰ βλάψῃς τὸν πλησίον σου. Ἀπλὲς ἀλήθειες, μεγάλες, πού ὅμως μερικοὶ τὶς παραθεωροῦν, τὶς κάνουν πέρα.

Ἄλλοι ἀπ' αὐτούς, ἀδίσταχτα, βάνουσα, ἀπόκριμνα. Ἄλλοι, πὸ ἀξιοθρήνητοι ἴσως, συμβιβάζοντας τὰ ἀσυμβίβαστα, «Θεῶ δουλεύοντες καὶ Μαρμωνᾶ» (Ματθ. στ΄ 24). Ἄλλὰ ὁ Κύριος εἶπε: «Οὐδεὶς δύναται δυοῖς κυρίοις δουλεύειν». Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶσαι χριστιανός, ἂν ἔχῃς τὰ μάτια σου στραμμένα στὰ ἐπίγεια καὶ ὄχι στὰ οὐράνια. Τί καὶ ἂν πηγαίνῃς στὴν ἐκκλησίαν; Τί καὶ ἂν εἶναι γραμμένο τὸ ὄνομά σου στὰ μητρώα τῆς; Ματαιοπονεῖς. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι καρύκευμα τῆς ζωῆς μας. Εἶναι ἡ ἀμβροσία μας. Εἶναι ἡ μοναδικὴ τροφή μας. «Ὁ τρώγων με, ἐκεῖνος ζήσεται» (Ἰω. στ΄ 57).

Μὲ ἴσχυρη συνείδηση, αὐτὰ τὰ λίγα πού ἔχεις στὸν κόσμον, τὰ ἀπολαμβάνεις. Σοῦ φαίνονται — καὶ εἶναι — γλυκά. Γιατὶ εἶναι εὐλογημένα ἀπὸ τὸν Θεό. Πράγματι, «κρεῖσσον ὀλίγον τῷ δικαίῳ ὑπὲρ πλοῦτον ἁμαρτωλῶν πολύν»! Ὁ Χριστὸς πού ἔχουμε μέσα μας, ἀγιάζει, γλυκαίνει, ἀξιοποιεῖ καὶ ὅσα ἔχουμε γύρω μας. Ἀντίθετα, ἂν ὁ Χριστὸς λείπῃ, ὅλα εἶναι πικρὰ σὰν τὸν θάνατο. Εἶναι θάνατος.

Ἄν οἱ ἄπιοτοι πλούσιοι ἤξεραν τί θησαυρὸ κατέχουν οἱ πτωχοὶ φτωχοί, θὰ τοὺς ζήλευαν. Θὰ ἔσπευδαν τότε, σὰν τὸν

Ζακχαῖο, νὰ ἀπαρνηθοῦν τοὺς καρποὺς τῆς ἀνομίας τους καὶ νὰ ἀγαπήσουν τὴν ἐν Χριστῷ φτώχεια. Ποὺ δὲν εἶναι καθόλου φτώχεια, ὅπως φαίνεται στὰ μάτια τῆς ὑλοφροσύνης. Ἄλλὰ εἶναι μιὰ μακαρία ὑπερεπάρκεια, ὃ ἐν Χριστῷ μυστικὸς πλοῦτος. «Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· δὲ εὐρῶν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε καὶ ἠγόρασεν αὐτὸν» (Ματθ. 13' 45, 46).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

== Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α ==

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ καλουμένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.— **Ἐπίκαιρα**.— **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ὁ ὀγκόλιθος τῶν δυσκολιῶν καὶ θλίψεων. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Χωρὶς Φῶς. — **Ἀρχιμ. Χριστοδ. Παρασκευαΐδου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ἀρχιμ. Ἀμβροσίου Λενῆ**, Ἡ ἀφοβία καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. — **Ἀρχιμ. Τιμοθ. Τριβιζᾶ**, Ποιμαντικὰ μέτρα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Χιλιασμοῦ. — **Ι. Κ.**, Ἡ ποιμαντικὴ ἡσυχία. — **Γ. Π. Πατρῶνου**, Ἐκκλησία καὶ κόσμος. — **Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου**, Ἐνοριακὰ, Προσκλητήριον Διακονίας. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον». — **Χρυσάνθης Καραγιαννίδου**, Αἱ ἑλληνίδες μητέρες καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. — **Βασ. Μουστάκη**, «Πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια».

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῶ 1, Ἀθῆναι 140.
Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.